

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Agronomická fakulta

**Význam vinařských stezek pro cestovní ruch v
Jihomoravském kraji**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Ing. Hana Vavrouchová, Ph.D.

Vypracovala:

Bc. Eliška Rybářová

Brno 2015

Z
A
D
Á
N
Í

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci: Význam vinařských stezek pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne: 20. 4. 2015

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí diplomové práce Mgr. Ing. Haně Vavrouchové, Ph.D. za odborné vedení, poskytnuté informace, cenné rady, ochotu a trpělivost při vytváření diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat rodičům za morální podporu při zpracování práci a po celou dobu studia. Děkuji také všem osloveným respondentům za vstřícnost.

ABSTRAKT

Rybářová, E. *Význam vinařských stezek pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji*. Diplomová práce. Brno, 2015.

Diplomová práce se zabývá analýzou a významem vinařských stezek pro cestovní ruch. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy a definice související s danou problematikou. Aplikační část se zabývá komplexní charakteristikou vybrané obce ležící v Jihomoravském kraji. Dále je ve vybrané obci zhodnocena historická a současná krajina a také stav místních vinic. Součástí práce je i výzkum zaměřený na tři rozdílné cílové skupiny respondentů. Tento výzkum je zaměřen na zjištění přínosů a nedostatků vinařských stezek v daném regionu. V závěru práce jsou navržena možná rozvojová opatření a vinařská turistika v České republice je zde porovnána se situací v zahraničí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cestovní ruch, cykloturistika, Česká republika, město Hustopeče, vinařské stezky

ABSTRACT

Rybářová, E. *Importance wine trails for tourism in the South Moravian Region*. Master's thesis. Brno, 2015.

This thesis analyzes the significance and wine trails for tourism. In the theoretical part the basic concepts and definitions related to the issue. The application part deals with complex characteristics of the selected municipalities located in South County. Further the selected municipality evaluated historical and contemporary landscape and also the state of the local vineyards. The work also includes research aimed at three different target groups of respondents. This research is focused on determining the benefits and shortcomings of wine trails in the region. In conclusion, the development proposes some measures and wine tourism in the Czech Republic are here compared with the situation abroad.

KEY WORDS

Tourism, biking tourism, Czech republic, city Hustopeče, wine trails

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	CÍL PRÁCE.....	9
3	METODIKA PRÁCE.....	10
4	LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	11
4.1	Vinařství a vinohradnictví v České republice	11
4.1.1	Současný stav révy vinné	12
4.1.2	Historie vinohradnictví a vinařství.....	13
4.1.3	Vinařská oblast Morava	14
4.1.4	Vinařská oblast Čechy.....	16
4.1.5	Vinařské stezky.....	17
4.1.6	Festival otevřených sklepů	19
4.1.7	Svaz vinařů.....	19
4.1.8	VOC, V.O.C. (Vína originální certifikace)	19
4.1.9	Certifikace služeb vinařské turistiky.....	20
4.2	Cestovní ruch a jeho role v regionálním rozvoji	20
4.2.1	Definice cestovního ruchu a souvisejících pojmů.....	21
4.2.2	Dělení cestovního ruchu.....	21
4.2.3	Marketingové nástroje v cestovním ruchu.....	22
4.2.4	Specifika cestovního ruchu.....	22
4.2.5	Udržitelnost cestovního ruchu	23
4.2.6	Cykloturistika	24
4.2.7	Vinařská turistika (vinařský cestovní ruch).....	25
4.2.8	Definice regionálního rozvoje a souvisejících pojmů	27
4.3	Tvorba krajiny	27
4.4	Krajinné plánování	29
5	APLIKAČNÍ ČÁST	32
5.1	Primární struktura krajiny	32
5.1.1	Geografická poloha.....	32
5.1.2	Geomorfologické členění	33
5.1.3	Geologická charakteristika	33
5.1.4	Pedologická charakteristika.....	34
5.1.5	Hydrologická charakteristika.....	34
5.1.6	Klimatické podmínky.....	35

5.1.7	Biogeografická charakteristika	36
5.2	Sekundární struktura krajiny	36
5.2.1	Historický vývoj území	36
5.2.2	Demografický vývoj a struktura obyvatelstva	37
5.2.3	Využití území (LAND USE)	38
5.2.4	Zemědělství	39
5.2.5	Vinařství	40
5.2.6	Průmysl	43
5.2.7	Dopravní a technická infrastruktura.....	44
5.2.8	Občanská vybavenost a služby	45
5.2.9	Rekreace a cestovní ruch.....	46
5.3	Terciární struktura krajiny.....	47
5.3.1	Ochrana přírody a krajiny.....	47
5.3.2	Pamětihodnosti	48
5.3.3	Tradice a zvyky.....	49
5.3.4	Spolky a organizace	51
5.3.5	Vinařské akce	51
5.3.6	Sport.....	53
5.3.7	Společenské a kulturní akce	54
5.4	Porovnání a zhodnocení historické a současné krajiny v Hustopečích.....	54
5.5	Kvalitativní zhodnocení stavu a významu vinic v Hustopečích.....	56
6	DOTAZNÍKOVÁ ŠETŘENÍ.....	58
6.1	Dotazníkové šetření mezi uživateli vinařských stezek v JMK.....	58
6.2	Dotazníkové šetření mezi residenty města Hustopeče	64
6.3	Rozhovory s vinařskými podniky v Hustopečích.....	69
7	DISKUZE	77
8	ZÁVĚR.....	80
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	81
	SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	85

1 ÚVOD

Každé místo na světě je něčím význačné a kouzelné. Jižní Morava má svých kouzel rovnou několik. Člověk nemusí v tomto regionu přímo žít, aby si našel důvod, proč se sem opět vrátit. Lze zde najít velkou rozmanitost přírodních, kulturních a technických památek. Víno a vinice se staly nedílnou součástí zdejší nádherné krajiny.

Diplomová práce se zabývá problematikou vinařských stezek v Jihomoravském kraji. Téma vinařských stezek bylo zvoleno, jelikož již bakalářská práce se zabývala tematikou vinařských stezek. Pro oblast výzkumu bylo vybráno město Hustopeče, které se nachází v Jihomoravském kraji. Město Hustopeče bylo zvoleno záměrně, jelikož je místem mého narození a také místem celého dosavadního života, mám k městu pevný citový vztah a budoucnost obce mi tedy není lhostejná.

Diplomová práce „*Význam vinařských stezek pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji*“ se skládá ze dvou částí – části teoretické a aplikační. V teoretické části jsou vysvětleny a definovány základní pojmy související s danou problematikou. Je zde představeno vinohradnictví a vinařství v České republice, role cestovního ruchu v regionálním rozvoji, tvorba krajiny a krajinné plánování. Část aplikační již podrobně popisuje katastr obce Hustopeče z hlediska primární, sekundární a terciární struktury krajiny. Součástí práce je i výzkum zaměřený na tři rozdílné cílové skupiny respondentů. Tento výzkum je zaměřen na zjištění významu a potenciálu vinařských stezek. Dále je zde porovnána a zhodnocena historická a současná struktura krajiny v Hustopečích, a také kvalitativně zhodnocen stav a význam vinic v Hustopečích na základě zvolených kritérií. V diskuzi je popsán návrh opatření ke zlepšení a místní vinařská turistika je zde porovnána se situací v zahraničí.

2 CÍL PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je vypracování hodnotící studie vinařských stezek v Jihomoravském kraji a zjištění, jaký význam mají vinařské stezky pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji.

Je nezbytné stanovit také všechny dílčí cíle, které povedou k naplnění cíle hlavního.

Mezi dílčí cíle patří především:

- vytvoření literárního přehledu k řešené problematice,
- vymezení základních pojmů,
- popis/ analýza problému v souvislostech,
- komplexní charakteristika zájmového území (primární, sekundární a terciární struktura krajiny),
- výzkum zaměřený na tři rozdílné cílové skupiny respondentů,
- porovnání a zhodnocení historické a současné struktury krajiny,
- kvalitativní zhodnocení stavu a významu vinic na základě zvolených kritérií,
- návrh možných rozvojových opatření,
- porovnání se situací v zahraničí.

Součástí diplomové práce je také stanovení hypotézy:

„Vinařské stezky jsou neodmyslitelnou součástí cestovního ruchu na jižní Moravě, jejichž přínosy zcela jistě převažují nad nedostatky.

Pravdivost hypotézy bude ověřována prostřednictvím výzkumu zaměřeného na tři rozdílné cílové skupiny respondentů.

3 METODIKA PRÁCE

K vypracování diplomové práce byla použita česká i zahraniční odborná literatura, dále propagační materiály a internetové zdroje. Všechny tyto zdroje jsou uvedené v části Seznam použité literatury.

Ke zpracování práce byla použita především metoda analýzy, která zkoumá složitější skutečnosti rozkladem na jednodušší za účelem stanovení podstatných znaků. V této práci analýza posuzuje dané území na základě tematických okruhů vymezených v zadání diplomové práce. Po analýze byla využita metoda syntézy zjištěných informací. Syntéza je opakem analýzy, kdy se jednotlivé části skládají do celku. Obě tyto metody se vzájemně prolínají a doplňují. Důležitým zdrojem informací byly dotazníková šetření a samozřejmě v neposlední řadě mapové podklady, které byly získány z internetu.

Při zpracování diplomové práce byly použity konkrétně následující metody:

- analýza dostupných knižních publikací,
- analýza internetových portálů,
- syntéza informací a poznatků z praxe,
- syntéza poznatků získaných studiem,
- dotazníková šetření mezi třemi cílovými skupinami respondentů,
- komparační analýza krajinné struktury,
- analýza místních vinic,
- syntéza všech získaných údajů pro návrh možných rozvojových opatření,
- analýza vinařské turistiky v zahraničí.

Zkoumané území se nachází na jihovýchodě České republiky, v Jihomoravském kraji, v severní části okresu Břeclav. Katastrální území Hustopečí má plochu 2 461 ha a počet obyvatel k 1. 1. 2015 je 5 788.

Obr. 1: Lokalizace Hustopečí v rámci JMK a ČR (zdroj: [1])

4 LITERÁRNÍ REŠERŠE

4.1 Vinařství a vinohradnictví v České republice

Vinohradnictvím je dle zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství pěstitelem provozovaná:

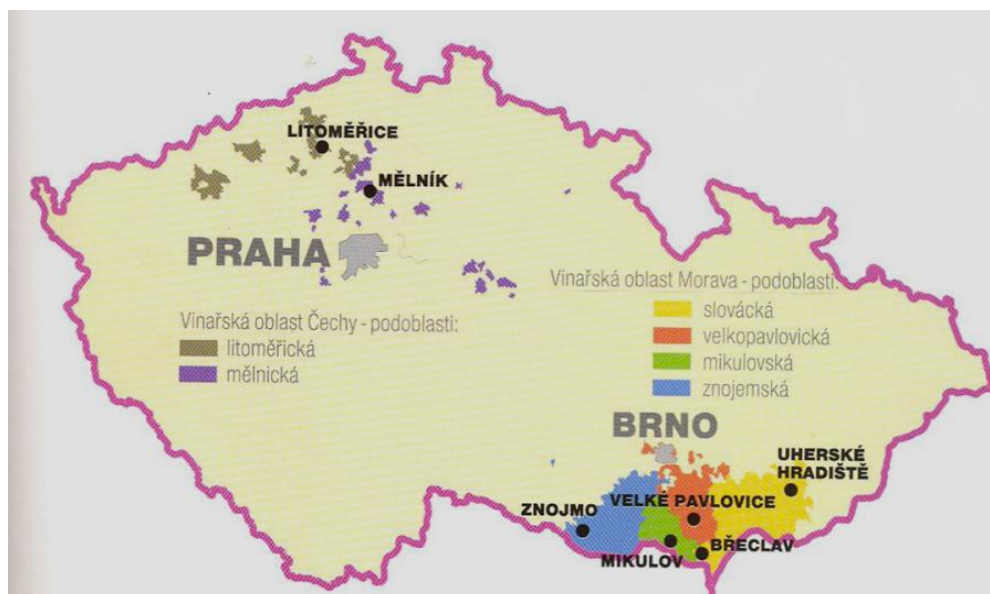
- výsadba a pěstování révy na vinici za účelem produkce vinných hroznů nebo révových roubů,
- sklizeň vinných hroznů nebo révových roubů,
- výsadba a pěstování révy podnožové, za účelem produkce podnožových řízků,
- produkce révových sazenic.

Vinařstvím je dle zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství činnost zaměřená na zpracování vinných hroznů, rmutu, hroznového moštu nebo vína povolenými technologickými postupy, plnění produktu do obalu, označování produktu a jeho uvádění do oběhu.

Vinohradnictví i vinařství jsou ovlivněny vnějším světovým prostředím, zároveň ale i národním vnitřním prostředím. Vinařství v České republice, zvláště na jižní Moravě, zaujímá strategický význam, a proto je nutné mu věnovat náležitou pozornost a podporovat jej.

Za révu je považována rostlina rodu *Vitis L.*, čeledi révovitých, ze které je možné získávat vinné hrozny nebo rozmnožovací materiál révy. Pro další šlechtění je vhodnější podrod *Euvitis*, který zahrnuje tři skupiny členěné podle místa výskytu: euroasijskou, severoamerickou a východoasijskou (Rada, Tkáčiková, Kunc, 2012). Vinařským rokem se rozumí hospodářský rok, zahrnující období od 1. 8. kalendářního roku do 31. 7. následujícího kalendářního roku.

Zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, stanovil v České republice dvě pěstitelské oblasti pro produkci vín: vinařskou oblast Čechy a vinařskou oblast Morava. Vinařská oblast Morava zahrnuje 96 % ploch registrovaných vinic a zbývající 4 % se nachází ve vinařské oblasti Čechy. Obě oblasti se dále dělí na vinařské podoblasti a spadají do nich obce, na jejichž území se nacházejí viniční tratě.

Obr. 1: Vinařské oblasti České republiky (zdroj: [2])

4.1.1 Současný stav révy vinné

V roce 2013 tvořila obhospodařovaná plocha vinic v České republice 17 500 ha, přičemž současný produkční potenciál v České republice je na úrovni 19 600 ha. K 31. 12. 2013 bylo zaregistrováno 18 500 pěstitelů. Z celkové obhospodařované plochy vinic tvoří více než dvě třetiny odrůdy moštové bílé a jednu třetinu odrůdy moštové modré. Z bílých odrůd jsou nejčastěji pěstovanými odrůdami Veltlínské zelené, Müller Thurgau, Ryzlink rýnský a Ryzlink vlašský. Z modrých odrůd jsou nejčastěji pěstovanými odrůdami Svatovavřínecké, Frankovka, Zweigeltrebe a Rulandské modré. Produkce vína v ČR se v posledních třech letech pohybuje okolo 500 tis. hl/rok. Do České republiky bylo v roce 2013 dovezeno celkem cca 812 tis. hl a vývoz vinařských produktů z České republiky činil 140 tis. hl. (Ministerstvo zemědělství, 2014).

Vinohradnický a vinařský sektor může na svoji činnost čerpat dotace a podpory z různých zdrojů a tematických oblastí. Z hlediska původu financování tedy existují následující možnosti:

- Podpory z prostředků ČR: Národní dotace vyplývající ze zákona o zemědělství, Podpory z prostředků Vinařského fondu, Podpory poskytované PGRLF.
- Podpory z prostředků EU: Podpory v rámci SOT s vínem, Podpory v rámci SAPS.
- Podpory z prostředků EU i ČR: Podpory v rámci Programu rozvoje venkova 2007 – 2013 (Ministerstvo zemědělství, 2014).

Naší největší vinařskou obcí co do plochy vinic (724,1 ha) i do počtu pěstitelů (1 006) je obec Velké Bílovice nacházející se ve vinařské oblasti Morava ve Velkopavlovické vinařské podoblasti. Další největší vinařské obce uvádí následující tabulka.

Tab. 1: 12 největších vinařských obcí v ČR k 31. 12.2014 (zdroj: Ministerstvo zemědělství, vlastní zpracování)

Vinařská obec	Plocha vinic (ha)	Počet pěstitelů	Vinařská podoblast
1. Velké Bílovice	724,1	1 006	Velkopavlovická
2. Valtice	551,5	199	Mikulovská
3. Čejkovice	530,2	694	Velkopavlovická
4. Mikulov	442,0	292	Mikulovská
5. Dolní Dunajovice	440,2	367	Mikulovská
6. Novosedly	438,4	90	Mikulovská
7. Velké Pavlovice	362,2	614	Velkopavlovická
8. Vrbovec	313,5	73	Znojemská
9. Mutěnice	311,2	987	Slovácká
10. Kobylí	279,1	510	Velkopavlovická
11. Blatnice	264,7	360	Slovácká
12. Hustopeče	255,1	294	Velkopavlovická

4.1.2 Historie vinohradnictví a vinařství

Vinařství na jižní Moravě patří mezi nejstarší v Evropě. Počátky trvalého pěstování vinné révy na Moravě spadají do období panování římského císaře Marka Aurelia Proba. Podle jiných názorů však u nás vinohradnictví zapustilo své trvalé kořeny až v 9. století v období Velkomoravské říše. První písemná zmínka o vinicích na Moravě se nachází v listině benediktinského kláštera v Třebíči z roku 1101. Od 12. století se o rozvoj vinařství staraly zejména kláštery, od 2. poloviny 13. století převzala iniciativu města. Začaly vznikat jednotlivé horenské řády (horenským právem se rozumí viniční řády platné pro určitou oblast nebo obec). V roce 1350 vydal moravský markrabě Jan Jindřich nařízení, aby se moravští vinaři jako ke své nejvyšší instanci odvolávali k perkmistrovskému úřadu v Hustopečích (tehdy nejsilnější vinařské obci) nebo k zemskému úřadu v Brně. Moravský markrabě pak v roce 1355 vydal vzorový viniční řád pro Moravu. V roce 1379 vydal moravský markrabě Jošt nové horenské právo pro Židlochovice. Rozkvět moravského vinařství dočasně zpomalily husitské války, ale pak opět nastalo oživení. V roce 1497 král Vladislav II. Jagellonský vydal nařízení o povinném zapsání všech vinic podle jednotlivých viničních hor do gruntovních knih perkmistrovských. Ve 2. polovině 16. století na Moravu přišli novokřtění (zde

nazývaní habáni), kteří významně ovlivnili moravské vinařství. Vinařství vyvrcholilo na počátku 17. století, kdy odhadovaná roční spotřeba vína na osobu činila 56 litrů. Po třicetileté válce však zůstalo 50 % vinic opuštěných. O jejich obnovu usilovala šlechta, to se z velké části dařilo, přesto nebyly vinice obnoveny v takovém rozsahu jako před třicetiletou válkou. V roce 1783 přestaly působit horenské soudy a v roce 1784 byl vydán nový viniční řád. Rozvoj vinařství pokračoval až do druhé poloviny 19. století. Koncem 19. století se objevilo další nebezpečí v podobě živočišných škůdců, pro Evropské vinařství byl pohromou zejména révokaz a mšička révová. K dalšímu rozvoji vinařství došlo až koncem 20. století, výrazné změny přinesl vinařský zákon z roku 1995 a následný vstup České republiky do Evropské unie (Dudák, 2011).

4.1.3 Vinařská oblast Morava

Ve vinařské oblasti Morava je průměrná roční teplota 9,42°C, průměr ročních srážek je 510 mm a průměrná roční délka slunečního svitu je 2 244 hodin (Svaz vinařů ČR, 2004). Vinařská oblast Morava zahrnuje 18 500 hektarů vinohradů, což představuje zmíněných 96 % ploch registrovaných vinic v rámci České republiky. Oblast leží mezi 49. a 48. rovnoběžkou a zahrnuje 312 vinařských obcí a 1 126 viničních tratí, které obhospodařuje 19 000 pěstitelů (Obůrková, 2015). Vinařská oblast Morava se dělí na čtyři vinařské podoblasti: Znojemskou, Mikulovskou, Velkopavlovickou a Slováckou.

Vinařská podoblast Znojemská

Znojensko leží v dešťovém stínu Českomoravské vrchoviny tvořené prahorními útvary. Nejzápadnější moravská vinařská podoblast vděčí za svá chuťově plná a svěží aromatická vína nejen velkému počtu prvotřídních vinařů, ale také ideálním přírodním a klimatickým podmínkám. Archeologické nálezy dokazují, že pěstováním révy vinné se zde zabývali již staří Římané. Středověké tradice připomíná každoroční Znojemské historické vinobraní, několikadenní slavnost s jarmarky, rytířskými turnaji a bohatě kostýmovanými průvody (Obůrková, 2014).

V této podoblasti hrají prim bílá vína. Na největší ploše se pěstuje Veltlínské zelené (383 ha), následují odrůdy Müller Thurgau (325 ha), Svatovavřínecké (286 ha), Sauvignon (254 ha) a Ryzlink rýnský (253 ha) (Obůrková, 2015). Ve Znojemské vinařské podoblasti se nachází 3 165 ha vinic, 90 vinařských tratí, 215 vinařských obcí a 1 137 pěstitelů vína. Mezi největší vinařské obce patří Znojmo, Šatov, Vrbovec, Nový Šaldorf-Sedlešovice, Jaroslavice, Lechovice a Dolní Kounice (Obůrková, 2013).

Vinařská podoblast Mikulovská

Mikulovskou vinařskou podoblast charakterizují vápencové elevace Pavlovských vrchů aneb Pálavy. Na jejich prosluněných svazích založili římsí vojáci zřejmě první moravské vinice. Dnes se tu skvěle daří Ryzlinku vlašskému, který se zde pěstuje na ploše 610 ha, následují odrůdy Veltlínské zelené (380 ha), Ryzlink rýnský (355 ha), Sauvignon (304 ha) a Müller Thurgau (295 ha). Při putování za vínem narazíte na pohádkový Mikulov, kde si na tamním zámku můžete prohlédnout zajímavou vinařskou expozici. Na zámku ve Valticích objevíte celoročně otevřenou degustační expozici Salon vín České republiky. Nachází se zde i Lednicko-valtický areál, který je zapsaný na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO (Obůrková, 2015). V Mikulovské vinařské podoblasti se nachází 4 452 ha vinic, 182 vinařských tratí, 30 vinařských obcí a 2 476 pěstitelů vína. Mezi největší vinařské obce patří Mikulov, Valtice, Pavlov, Novosedly a Drnholec (Obůrková, 2013).

Vinařská podoblast Velkopavlovická

Druhá největší podoblast co do počtu pěstitelů a dle rozlohy vinic největší, skrývá obrovský potenciál vinařské turistiky. Z hlediska klasické turistiky je však navštěvovanější severní polovina této podoblasti, jelikož se zde nachází druhé největší město České republiky a velmi atraktivní okolí Slavkova (Obůrková, 2014). Nejpěstovanější odrůdou Velkopavlovické vinařské podoblasti je Veltlínské zelené, které se zde pěstuje na plochách 534 ha, následují odrůdy Frankovka (425 ha), Svatovavřínecké (396 ha), Müller Thurgau (390 ha) a Ryzlink vlašský (284 ha). V této podoblasti kralují hlavně modré odrůdy, které tu jsou vysázeny na půdách s vysokým obsahem hořčíku. Vinice s modrými odrůdami zde rostou na 1 954 hektarech, což je nejvíce ze všech moravských vinařských podoblastí. Úrodné roviny a svahy v okolí Velkých Pavlovic totiž patří k nejslunnějším a nejteplejším místům České republiky. Část podoblasti si dokonce vysloužila označení Modré Hory, kde se odrůdy s modrými hrozny pěstují na více než polovině vinohradů. Oblíbenou zastávkou v podoblasti jsou také Templářské sklepy v Čejkovicích či Stálá vinařská expozice v Hustopečích (Obůrková, 2015). Ve Velkopavlovické vinařské podoblasti se nachází 4 742 ha vinic, 321 vinařských tratí, 75 vinařských obcí a 7 083 pěstitelů vína. Mezi největší vinařské obce patří Velké Pavlovice, Čejkovice, Velké Bílovice, Hustopeče, Kobylí, Zaječí, Rakvice, Němčičky a Bořetice (Obůrková, 2013).

Vinařská podoblast Slovácká

Slovácko leží na jihovýchodě Moravy na hranicích České republiky se Slovenskem a Rakouskem. Vinohrady najdeme jak v údolí řeky Moravy, tak v členité kopcovité krajině Bílých Karpat nebo na jižních svazích Chřibů a Ždánického lesa (Obůrková, 2014). Nejpěstovanější odrudou Slovácké vinařské podoblasti je Müller Thurgau, který se pěstuje na ploše 410 ha, následují Ryzlink rýnský (391 ha), Rulandské bílé (321 ha), Veltlínské zelené (319 ha) a Frankovka (318 ha). Skutečným klenotem Slovácka je areál historických vinných sklepů zvaných Plže na okraji obce Petrov či Strážnický skanzen (Obůrková, 2015). Ve Slovácké vinařské podoblasti se nachází 4 310 ha vinic, 238 vinařských tratí, 117 vinařských obcí a 9 233 pěstitelů vína. Mezi největší vinařské obce patří Uherské Hradiště, Kyjov, Mutěnice, Blatnice pod Svatým Antonínkem, Prušánky, Hovorany, Bzenec či Moravská Nová Ves (Obůrková, 2013).

4.1.4 Vinařská oblast Čechy

Vinařská oblast Čechy patří k nejsevernějším výspám evropského vinohradnictví. Největšího rozvoje dosáhlo české vinařství za vlády Rudolfa II., kdy bylo v Čechách kolem 3 500 ha vinic. V té době bylo nejvíce vinic v Praze, Mělníku, Litoměřicích, Mostě a Lounech. V současnosti je nejvíce vinic v okolí Mělníku a Litoměřic, kde se nachází dvě vinařské podoblasti. Průměrná roční teplota je zde 8,7°C, průměrné roční srážky činí 547 mm. Území této oblasti není souvisle osázeno vinicemi, ale skládá se z jednotlivých příhodných lokalit ležících na chráněných jižních svazích v nižší nadmořské výšce, většinou rozprostřených kolem toků Vltavy, Labe, Berounky a Ohře (Svaz vinařů České republiky, 2004). Ve vinařské oblasti Čechy se nachází 730 ha vinic, 171 vinařských tratí, 72 vinařských obcí a 159 pěstitelů vína (Obůrková, 2013).

Vinařská podoblast Mělnická

Vinařská podoblast Mělnická zahrnuje Mělník, drobné vinice v Praze a kolem Brandýsa nad Labem, Heřmanova Městce, Slaného, Kutné Hory a Berouna, a dokonce sem spadá i maličká vinice ve východočeském Kuksu (Obůrková, 2013).

Vinařská podoblast Litoměřická

Vinařská podoblast Litoměřická zasahuje do okolí Litoměřic a podél Labe až k Roudnici nad Labem, patří sem i viniční plochy v okolí Loun, Žatce a v Kadani (Obůrková, 2013).

4.1.5 Vinařské stezky

Máte rádi víno a pohodovou atmosféru vinných sklepů? Pokud ano, právě vinařské stezky, které patří neodmyslitelně k jižní Moravě, Vám tohle nabízí. Kde jinde bychom mohli najít tak velkou koncentraci malých producentů vína a tolik vinných sklepů? Tradici dlouhou dva tisíce let zde zkrátka cítíte na každém kroku. Vinařské stezky jsou tematické stezky, které propojují jednotlivé pěstitele vína a poskytovatele dalších služeb do uceleného produktu. Motivací pro návštěvníky se stává poznávání způsobu pěstování vína, ochutnávky vín ve sklípcích s typickou atmosférou a nákup vín (Zelenka, Pásková, 2012). Vinařská naučná stezka je speciální druh naučné stezky, orientované na vinařství, většinou bývá jejich součástí i možnost degustace vína. Trasy různých délek a obtížností provádí pěší turisty a cyklisty vinařskými obcemi (obce, v jejímž katastru leží viniční trať) a viničními tratěmi (pozemky, kde se pěstuje vinná réva a kde leží jednotlivé vinice). Podél stezek jsou situovány informační tabule podávající výklad o pěstování révy vinné, výrobě vína, památkách, akcích a jiných zajímavostech.

- **Moravské vinařské stezky**

Moravské vinařské stezky nabízí trasy o celkové délce srovnatelné s cestou z Brna do Paříže. Jedná se o nejvýznamnější projekt pro území jižní Moravy, který s velkou vizí a ambicí navrhoval vytvoření sítě cyklistických tras, spojujících všechny významné vinařské obce, polohy vinic, vinné sklepy a památky Jihomoravského kraje. Na 1 200 km dlouhé síti vás čekají malebná městečka se sklepními uličkami, historické a přírodní památky, živé tradice, restaurace přátelské cyklistům i ubytování přímo nad sklepy. A nejen to, během celého roku zde probíhá řada cyklovýletů a slavností. Moravské vinařské stezky jsou dlouhodobým projektem ochrany kulturního dědictví a rozvoje vinařské turistiky na jižní Moravě. Od roku 1999 je postupně realizován Nadací Partnerství ve spolupráci s 280 vinařskými obcemi a dalšími partnery. Unikátní 1 200 km dlouhá síť značených cyklostezek protkává území všech jihomoravských vinařských podoblastí. Trasy 12 stezek jsou zpracovány do map s informacemi o jejich délce, výškovém profilu a stavu povrchu. Na zajímavosti a služby podél trasy upozorňují informační tabule a směrovky s piktogramy. Na páteřní stezku, která je dlouhá 295 km, se napojuje dalších jedenáct vinařských stezek: Znojemská (192 km), Brněnská (166 km), Velkopavlovická (149 km), Podluží (127 km), Strážnická (101 km), Kyjovská (94 km), Mikulovská (82 km), Uherskohradištská (73 km), Mutěnická (61 km), Skalická (37 km), Bzenecká (22 km).

Obr. 2: Moravské vinařské stezky (zdroj: [3])

- **Moravská vinná stezka**

Moravská vinná stezka je páteří trasou ojedinělé sítě regionálních cyklistických stezek vedoucích malebnou krajinou jihovýchodní Moravy. Na svých 295 km spojuje starobylé Znojmo se slováckou metropolí Uherským Hradištěm a nabízí putování krajem, který zdobí víno, bohatá historie i živé tradice. Červeně značená stezka prochází všemi čtyřmi moravskými vinařskými podoblastmi. Na její trase leží 70 vinařských obcí, desítky chráněných přírodních lokalit i významné historické a architektonické památky.

Na jižní Moravě se nachází kromě sítě Moravských vinařských stezek i velké množství menších a větších naučných vinařských stezek, které mohou turisté navštívit, například:

- **Vinařská naučná stezka Mikulov (25 km)**

Trasa stezky: Mikulov – Bavory – Perná - Horní a Dolní Věstonice – Pavlov - Klentnice

- **Vinařská naučná stezka Valtice (5 km)**

Trasa stezky: Valtický zámek - Vinařská akademie - Národní vinařské centrum - Salon vín ČR - Kopec Rajstna nad Valticemi - Střední vinařská škola - Centrum Valtic

- **Vinařská stezka Modré hory (31 km)**

Trasa stezky: Bořetice – Kobylí – Němčičky - Velké Pavlovice - Vrbice

- **Stezka rulandského bílého (40 km)**

Trasa stezky: Uherské Hradiště – Velehrad - Bařův kanál - Uherské Hradiště

- **Stezka krajem André (40 km)**

Trasa stezky: Hustopeče – Starovičky - Velké Pavlovice – Vrbice – Kobylí – Bořetice – Němčičky - Horní Bojanovice – Kurdějov - Hustopeče

4.1.6 Festival otevřených sklepů

Těžko v České republice hledat ambicióznější vinařský festival, který by svým záměrem a dobrým jménem předčil putovní Festival otevřených sklepů, který pořádá Nadace Partnerství. Za šest let své existence se konal již šestnáctkrát a to celkem v 90 vinařských obcích, kde otevřel 450 sklepů, kde vinaře navštívilo neuvěřitelných 23 tisíc návštěvníků (Obůrková, 2015). Festival se koná až třikrát ročně, pokaždé však v jiné vinařské podoblasti a v jiném subregionu, ve čtyřech až pěti obcích najednou. Jarní festival se v letošním roce uskutečnil 18. a 19. dubna 2015 v Modrých Horách. Svatomartinský festival se odehraje 14. a 15. listopadu 2015 v Kyjově a jeho okolí.

4.1.7 Svaz vinařů

Svaz vinařů České republiky (dříve Českomoravská vinohradnická a vinařská unie) byl založen 24. 6. 1993 ve Velkých Bílovicích. SV ČR hájí zájmy pěstitelů hroznů a výrobců vína prostřednictvím jednotné organizace, jak v našem státě, tak vůči zahraničí. Podílí se na legislativním procesu "vinařského zákona". Je také vydavatelem časopisu Vinařský obzor. Členem SV ČR jsou právnické i fyzické osoby podnikající v uvedených oborech a drobní vinaři prostřednictvím vinařských spolků v obcích. [4]

4.1.8 VOC, V.O.C. (Vína originální certifikace)

Vína originální certifikace jsou produkována v rámci tzv. apelačního systému. Jde o románský způsob značení vín, kdy se u vína zohledňují především charakteristické znaky dané oblasti. VOC vína musí splňovat striktně daná a kontrolovaná kvalitativní i kvantitativní kritéria. Germánský způsob značení vín, který doposud v České republice převažuje, vychází z jakostního zatřídění vín (stolní, zemská, jakostní, jakostní s přívlastkem), založeném na rozlišení kvality vín dle cukernatosti hroznů. Oba systémy označování vín nyní na českém trhu fungují nezávisle vedle sebe.

VOC vína se v České republice produkují od roku 2009. Od roku 2013 vína originální certifikace vyrábí a označuje celkem pět sdružení: VOC Znojmo, VOC Mikulov, VOC Modré Hory, VOC Pálava a VOC Blatnice (Ministerstvo zemědělství, 2014).

4.1.9 Certifikace služeb vinařské turistiky

Kde vám nabídnou vína k ochutnávkám, které vinařství vás přivítá s otevřenou náručí a kde se nejlépe najdete a vyspíte? Orientujte se dle certifikátu s logem Vína z Moravy či Vína z Čech a českým i anglickým nápisem „*Certifikace vinařské turistiky*“. Cílem certifikace je označit zařízení, která kvalitou poskytovaných produktů a služeb, ale i historickou a architektonickou hodnotou reprezentují to nejlepší z vinařské turistiky ve vinařských oblastech Morava a Čechy. Certifikace se provádí u pěti typů zařízení:

- vinný sklep,
- vinařství,
- vinotéka,
- restaurace s vínem
- ubytování s vinařskou tematikou (Obůrková, 2015).

4.2 Cestovní ruch a jeho role v regionálním rozvoji

Cestovní ruch přispívá k rozvoji mnoha obcí, poněvadž vytváří pracovní a podnikatelské příležitosti, zvyšuje zaměstnanost, podporuje investice, vyrovnává platební bilanci země a zvyšuje životní úroveň obyvatel. Význam cestovního ruchu vidíme nejen v přínosech ekonomických, ale také komunikačních (budování image, oslovení investorů, oslovení potencionálních zákazníků či spolupracovníků). Cestovní ruch však vyžaduje určitou úroveň služeb pro volný čas, které návštěvníci potřebují a využívají. Nezbytnou součástí jsou kvalitní ubytovací a stravovací zařízení, kvalitní infrastruktura, obchody aj. Cestovní ruch však představuje také hrozby sociální a ekologické. Může docházet ke konfliktům mezi místními obyvateli a návštěvníky, či mezi podnikateli navzájem. Dále může docházet s přílivem turistů k devastaci přírody, zvýšení produkce odpadů v obci či zvýšení hluku.

Pro koordinaci cestovního ruchu je přínosem marketing a management místního cestovního ruchu, ve kterém je důležité uplatnit a zdůraznit aktivní zapojení místních obyvatel, tzn. partnerství a spolupráce mezi místní správou, místními občany a místními podnikateli. Na národní úrovni vypracovává marketingové koncepce cestovního ruchu pro určité období CzechTourism. Státní příspěvková organizace Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, má za cíl propagaci České republiky jako destinace cestovního ruchu.

Počátky cestování a cestovního ruchu ve světě jsou spjaty s počátkem naší civilizace. První výpravy vedly po souši, poté po vodě, později také vzduchem a nakonec i vesmírnými prostory. Jejich důvody byly například obchodní, vojenskopolitické, náboženské, poznávací, sportovní aj. Cestovní ruch se v posledních desetiletích stal opravdu významným celosvětovým fenoménem, jehož dopady na společnost jsou součástí proměn dnešního světa. Cestovní ruch je jedním z největších průmyslových odvětví na světě a v budoucnu se předpokládá růst jeho produkce.

4.2.1 Definice cestovního ruchu a souvisejících pojmů

Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu, uspořádaná Světovou organizací cestovního ruchu v Ottavě v roce 1991 přinesla vymezení a klasifikaci pojmů souvisejících s cestovním ruchem. Bylo stanoveno, že *„za cestovní ruch se považuje činnost osoby, cestující na přechodnou dobu (u mezinárodního cestovního ruchu maximálně jeden rok, u domácího cestovního ruchu šest měsíců) do místa mimo své trvalé bydliště, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávat výdělečnou činnost v navštíveném místě (trvalý či přechodný pracovní poměr).“* Zkráceně se tedy jedná o změnu místa, o dočasnost pobytu a o jiný než pracovní charakter pobytu v navštíveném místě. Jako návštěvník se označuje každá osoba, která cestuje do jiného místa, v němž nemá trvalé bydliště. Pokud zde přenocuje, stává se turistou. Bez přenocování se jedná o výletníka, který zde pobyl méně než 24 hodin. Jestliže jeho pobyt překročí 24 hodin a alespoň jednou přenocuje, stává se krátkodobým turistou. Při přenocování tři a více nocí se jedná o turistu na dovolené. Tato časová hranice tří dnů sice odděluje krátkodobý cestovní ruch od dlouhodobého, avšak bohužel není ve všech zemích přijímána shodně (Foret, Foretová, 2008).

4.2.2 Dělení cestovního ruchu

Zmíněná konference v Ottavě také rozlišila tři kategorie cestovního ruchu: vnitřní, národní a mezinárodní. Vnitřní cestovní ruch zahrnuje domácí cestovní ruch a příjezdový zahraniční cestovní ruch. Národní cestovní ruch představuje domácí cestovní ruch a výjezdový cestovní ruch. Mezinárodní cestovní ruch zahrnuje příjezdový zahraniční cestovní ruch a výjezdový zahraniční cestovní ruch.

Druhů (typů) cestovního ruchu je v závislosti na zvolených kritériích celá řada. Za základní kritérium lze považovat klasifikaci podle účelu (motivu, cílů):

- rekreační, kulturně poznávací, náboženský (poutní turistika), vzdělávací, společenský, zdravotní (lázeňsko-léčebný), sportovní, poznávání přírody, dobrodružný, profesní (služební cesty, kongresová a incentivní turistika), politický a nákupní cestovní ruch.

Podle způsobu zabezpečení odlišujeme cestovní ruch organizovaný (zajišťovaný) od neorganizovaného (individuálního). V závislosti na počtu účastníků a míře organizace rozlišujeme dále individuální (soukromý) a skupinový (organizovaný) cestovní ruch. Za domácí cestovní ruch se považují cesty na území státu, jehož jsme státními příslušníky, a kde máme trvalý pobyt. Zahraniční cestovní ruch znamená cestování přes hranice. Zahraniční cestovní ruch může být aktivní, kdy zahraniční návštěvníci přijíždějí k nám, nebo pasivní, kdy naopak naši lidé vycestují do zahraničí. Podle způsobu placení hovoříme o komerčním cestovním ruchu, který je plně hrazený zákazníkem nebo o vázaném cestovním ruchu, který si zákazník hradí jen z části či je zcela zdarma. Cestovní ruch pak dále dělíme podle způsobu dopravy na silniční, železniční, letecký, vodní a pěší (Foret, 2014).

4.2.3 Marketingové nástroje v cestovním ruchu

Cestovní ruch je specifickou oblastí služeb. Služby jsou charakteristické „čtyřmi I“ podle počátečních anglických vlastností nebo „čtyřmi N“ podle počátečních českých vlastností. Služby jsou nehmotné, nestálé, neoddělitelné a neskladovatelné. Službu nemůže zákazník vlastnit, může pouze využívat její výhody.

Marketingový mix je soubor taktických nástrojů, které může poskytovatel určitých služeb využívat pro získání konkurenceschopnosti své nabídky a pro její prosazení se na trhu. Jedná se o „čtyři P“: produkt (product), cena (price), místo (place) a propagace (promotion). V marketingu cestovního ruchu se však tyto „čtyři P“ rozšiřují o další „4P“: people (lidé), packaging (vytváření nabídkových balíčků), programming (programování, tvorba projektů) a partnership (partnerství).

4.2.4 Specifika cestovního ruchu

Trh cestovního ruchu je ovlivněn potřebami klientů (poptávkou) a službami v cestovním ruchu (nabídkou). Dle Ryglové (2003) lze za hlavní specifické rysy trhu cestovního ruchu uvést:

- podnikání není záležitostí jednoho roku, ale jedná se o dlouhodobé aktivity,

- rozvoj je podmíněn politicko-správními podmínkami,
- produkt nelze vyrábět na sklad,
- bezprostřední vázanost na území, ve kterém dochází k realizaci služby,
- vysoká závislost na přírodních a historických atraktivitách,
- místní a časové oddělení nabídky, poptávky a spotřeby,
- výrazná sezónnost,
- trh je silně determinován přírodními faktory a dalšími nepředvídatelnými vlivy,
- vysoký podíl lidské práce,
- těsný vztah nabídky a poptávky,
- mezinárodní charakter.

Ryglová (2009) také uvádí, že složitost cestovního ruchu je podtržena i jeho bezprostředním spojením subjektu (účastník) s objektem (místo dočasného pobytu, kde dochází k uspokojování potřeb), k němuž dochází při realizaci cestovního ruchu. Cestovní ruch by měl být chápán jako průmysl poskytující veškeré služby spojené s cestováním a turistikou. Mezi hlavní sektory průmyslu cestovního ruchu patří:

- Ubytovací služby (od hotelů až po penziony),
- Stravovací služby (od restaurací až po vinné sklepy),
- Turistické atrakce (památky, parky, sport),
- Doprava (od letecké po cyklistickou),
- Zprostředkovatelé cestovního ruchu (touroperátoři, cestovní kanceláře a agentury),
- Organizace cestovního ruchu (turistická informační centra).

4.2.5 Udržitelnost cestovního ruchu

Uvědomování si významu ekologie roste a nadále poroste. Můžeme se tedy domnívat, že životnímu prostředí bude v budoucnosti věnováno stále více pozornosti a projekty, které budou ekonomicky uskutečnitelné, avšak environmentálně nežádoucí, budou neuskutečnitelné. Cestovní ruch má moc zlepšovat životní prostředí, ovšem má moc ho i ničit. Nejběžnější definicí trvale udržitelného rozvoje je ta, kterou uvádí World Commission on Environment and Development z roku 1987: „*Proces, jak naplnit potřeby současnosti, aniž by byla ohrožena možnost budoucích generací naplnit jejich potřeby.*“ Rozeznáváme tři hlavní pilíře trvale udržitelného rozvoje: ekonomickou, sociální a environmentální udržitelnost. Dosáhnout trvale udržitelného rozvoje znamená

dosáhnout rovnováhy mezi těmito pilíři. Goeldner, Ritchie (2014) uvádí, že „*trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu je takový proces, který byl pečlivě naplánován a řízen. Je to protiklad cestovního ruchu, který se rozvíjí jen za účelem krátkodobých zisků.*“ Vzhledem k očekávanému, pokračujícímu nárůstu cestovního ruchu je trvale udržitelný rozvoj potřebným a rozumným.

Ryglová (2009) zmiňuje, že rozvoj cestovního ruchu v regionu působí problémy v oblasti:

- životního prostředí (počet návštěvníků překročí míru únosnosti),
- sociálně-kulturní (změna systému hodnot a chování místních obyvatel od původního způsobu života),
- ekonomické (ekonomická závislost na turismu, sezónnost práce, ekonomická krize).

Avšak cestovní ruch má nesporně i celou řadu pozitivních dopadů. Přínosy cestovního ruchu pro region vidí Ryglová (2009) v oblasti:

- ochrany životního prostředí (příjmy použity na ochranu přírody, zdroj daní a poplatků, výchova k ochraně životního prostředí, vytváření pracovních příležitostí, regulace počtu návštěvníků),
- sociálně-kulturní (vytváření pracovních míst, podpora sociálního rozvoje, posilňování komunity, zvyšování životního standartu místních obyvatel, záchrana tradic a historie),
- ekonomické (zlepšení platební bilance státu, zvýšení příjmů do rozpočtů prostřednictvím daní a poplatků, podpora rozvoje malého a středního podnikání, zvyšování zaměstnanosti, investice do místní infrastruktury).

4.2.6 Cykloturistika

Zelenka a Pásková (2012) definují cykloturistiku jako jednu z forem turistiky, aktivní cestování, zaměřené na poznávání přírodních a společenských zajímavostí v určité oblasti na kole, a to především za cíli mimo zastavěná území. Cykloturistika využívá komunikaci se zpevněným i přírodním povrchem. Požadavkem je atraktivní prostředí a co nejvyšší bezpečnost, cykloturisté jsou velmi rozmanití motivací, věkově i výkonnostně. Dle Ryglové (2003) patří cykloturistika mezi turistiku na venkově (rurální turistiku), kdy rurální turistika je forma cestovního ruchu, jejíž aktivity jsou

bezprostředně spjaty s přírodou, krajinou a venkovským prostorem. Cykloturistika pak dále patří do skupiny jednorázových turistických a rekreačních pobytů kam patří také agroturistika, ekoturistika, ekoagroturistika a pěší turistika.

Ryglová (2011) také uvádí, že k roku 2011 bylo v České republice 37 tisíc km cyklistických tras a stezek, což dělá z ČR evropský unikát – Rakousko udává 10 tisíc km, Švýcarsko 8 500 km a Slovensko 5 500 km cyklistických tras a stezek.

Významným projektem, který podporuje rozvoj cykloturistiky, je projekt Cyklisté vítání, který koordinuje Nadace Partnerství. Jedná se o celonárodní certifikační systém, který prověřuje nabídku a vybavenost stravovacích a ubytovacích služeb, kempů a turistických cílů pro cyklisty. Každé zařízení, které splňuje určité standardy, projde certifikací a je označeno zelenobílou známkou s usmívajícím se kolem. Cykloturistika, jako moderní forma cestovního ruchu, svým charakterem naplňuje některé ze základních principů udržitelnosti: je ekologicky šetrná, přispívá k zdravému životnímu stylu a vede k zachování přírodního dědictví. Cykloturistika je druhem sportu, který se u nás rozvíjí od konce 19. století, kdy byl založen Klub českých turistů. Sportovní turistika a sport se stávají stále větší součástí moderního životního stylu a cykloturistice se dostává vzrůstajícího zájmu. Tento typ rekreace je nejen zdravý, ekologický a oproti jiným způsobům dopravy bezpečný, ale také přispívá k rozvoji obcí a přílivu turistů do jinak nenavštěvovaných míst. V porovnání s pěší turistikou toho cyklista vidí mnohem více a je znatelně rychlejší.

4.2.7 Vinařská turistika (vinařský cestovní ruch)

Cykloturistika na jižní Moravě je velice oblíbenou a rozšířenou formou trávení dovolené. Na jižní Moravě se cykloturistika vyvíjí a utváří zejména po boku turistiky vinařské. Spojení těchto dvou forem cestovního ruchu se postupně stalo velice populárním, oblíbeným a atraktivním způsobem trávení volného času. Vytvoření rozsáhlé sítě vinařských stezek je pak jen plynulou návazností rozvoje tohoto nového fenoménu. Jižní Moravou prochází nejen trasy místní nebo regionální, ale i různé tematické a poznávací trasy i trasy dálkové a mezinárodní. Jižní Morava je velice lákavou destinací díky přežívajícím tradicím a díky svému přírodnímu potenciálu. K maximálnímu využití těchto potenciálů je zapotřebí správné a dostatečné prezentace a propagace. O podporu a propagaci vinařské turistiky v České republice se stará Národní vinařské centrum, které sídlí ve Valticích.

Rozvoj vinařské turistiky a její dopad na kulturu konzumace vína i ekonomiku malých i větších vinařství je opravdu fenoménem posledních let. V širším horizontu se jedná o období po roce 1995, kdy byl přijatý nový Vinařský zákon, dalším milníkem byl nesporně vstup ČR do Evropské unie a také vznik Vinařského fondu. Sklepy a sklepní uličky jsou ikonou a nejautentičtějším prostorem vinařské turistiky. V potenciálu 300 vinařských obcí nacházíme na Moravě asi 80 lokalit sklepů (Flamik, 2012).

Pourová (2002) uvádí, že vinařská turistika má následující pozitiva:

- přispívá k udržitelnému rozvoji venkova,
- představuje ideální spojení služeb cestovního ruchu se zemědělským prostředím,
- respektuje přirozené přírodní a životní prostředí, přispívá ke krajinetvorbě,
- umožňuje objevovat místní krásy a tradice,
- stimuluje rozvoj podnikatelských aktivit,
- pomáhá stabilizaci venkovského obyvatelstva, může řešit nezaměstnanost ve venkovských oblastech a snižovat závislost na městech.

Vinařská turistika je definována jako návštěva vinic, vinařství, vinařských slavností, kde primárním motivujícím faktorem pro návštěvníky je ochutnávka vína nebo návštěva vinařských oblastí. [5]

Getz (1998) ve svém úvodním projevu na Australian Wine Tourism Conference uvedl, že nahlíží na vinařskou turistiku za tři směry: 1) jako strategii, díky které jednotlivé destinace nabízí a dále rozvíjí aktivity spojené s vínem. 2) jako na způsob chování zákazníků, kde milovníci vína a zájemci o tuto problematiku dávají přednost konkrétní destinaci. 3) jako na příležitost vzdělávat zákazníky a prodávat jim své výrobky. [5]

Pojem „vinařský cestovní ruch“ zahrnuje dva důležité celky: turismus a vinařský průmysl. Tyto dva celky mají značný vliv na místní ekonomiku, životní prostředí a životní styl a jsou navzájem propojeny (Hall, Sharples, Cambourne, Macionis, 2011).

Italský svaz vinařského cestovního ruchu (*Movimento del Turismo del Vino*) rozděluje v Evropě čtyři typy „vinařského“ turisty (Corigliano, 1996 in Hall *et al.*, 2002):

- *zapálení začátečníci* (ve věku 25 až 30 let),
- *experti* (ve věku 30 – 45 let),
- *následovníci* (ve věku 40 až 50 let),
- *pijani* (ve věku 50 až 60 let).

Vinařský cestovní ruch je podle Páskové a Zelenky (2012) „*forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni poznáváním způsobu pěstování vín v tradičních vinařských oblastech, návštěvami vinohradů, ochutnávkami vín, procítěním atmosféry*“

vinných sklípků, vináren a vinoték, nákupem archivních i nových vín“. Moderním produktem pro podporu vinařského cestovního ruchu jsou vinařské stezky, o kterých byla řeč již v předchozí části diplomové práce.

4.2.8 Definice regionálního rozvoje a souvisejících pojmů

Regionální rozvoj je poměrně mladou vědní disciplínou. Jeho počátky můžeme klást zhruba do 30. let 20. století, oproti tomu pojem region je mnohem starší. Regionální rozvoj je vědní disciplína, která zkoumá prostorové, politické, sociální, ekonomické a další aspekty vývoje regionů rozličného charakteru, polohy, velikosti i významu. Obecně je region předmětem zkoumání regionálního rozvoje. Existuje však celá řada definic regionu (Krejčí, 2013). Regionální rozvoj lze chápat ve dvou základních přístupech – praktickém a akademickém. Dle praktického chápání je regionálním rozvojem vyšší využívání a zvyšování potenciálu regionu. Oproti tomu akademický přístup chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk (ekonomie, geografie a sociologie). *„Regionální politika pak na základě poznatků o regionálním rozvoji ovlivňuje reálný regionální rozvoj a regionální rozvoj zpětně působí na regionální politiku“* (Wokoun, 2008). Uceleným směrem, který předcházela regionálnímu rozvoji, je regionalismus. Na počátku 50. let 20. století vytvořil Walter Isard novou disciplínu, tzv. regionální vědu, která se zabývá prostorovými jevy a procesy a vztahy mezi nimi. V některých případech je regionální věda považována za synonymum pro tzv. regionalistiku. Předmětem zkoumání regionalistiky je vlastní region, který lze obecně specifikovat na základě prostoru, velikosti a věcného obsahu. V posledních letech se v souvislosti s regionálním rozvojem hovoří o tzv. neoregionalismu (Krejčí, 2013).

4.3 Tvorba krajiny

S narůstající intenzitou využívání přírodních zdrojů, novými technickými možnostmi, ekonomickými zájmy a s rostoucím tlakem populace se mění funkce krajiny a zvětšuje se dopad člověka na krajinu. Zájmy na využívání krajiny se často střetávají a kříží, krajina je předmětem mnohastranného využití. Každá krajina má svou identitu vyplývající z místních podmínek. Jejími umělými součástmi jsou prvky, které ji přeměňují v krajinu kulturní. Těmito prvky jsou například sídla, domy, cesty a další. Velké množství definic krajiny je dokladem nejen její velmi složité podstaty, ale i řady pohledů na ni. Existují různá pojetí krajiny. Krajina je složitým systémem, který nelze

pochopit analýzou jednotlivých částí, ale pouze systémovým a celostním přístupem, tedy zkoumat její vazby, principy a procesy. Existuje řada synonym, která více či méně vyjadřují totéž, co termín krajina.

Podle ovlivnění krajiny člověkem lze rozlišit dvě základní kategorie krajiny: přírodní a přirozená, kulturní. Krajina přírodní a přirozená je ekosystémem, který nebyl člověkem ovlivněn, takový ekosystém v naší krajině již neexistuje. Krajinu kulturní chápeme jako území ovlivňované člověkem, bez ohledu na intenzitu tohoto vlivu. Změnu z krajiny přírodní na krajinu kulturní způsobily zemědělství a lesnictví. Kulturní krajinu lze dále diferencovat na subkategorie: vlastní kulturní krajina (krajina kultivovaná), narušená kulturní krajina a devastovaná krajina (Sklenička, 2003).

Forman a Godron (1986) uvádějí obdobné dělení kulturní krajiny:

- přírodní krajina, extenzivně kultivovaná krajina, intenzivně kultivovaná krajina, příměstská krajina a městská krajina.

Tvorba krajiny je systém společenských opatření k plánovitému využívání, zpřístupnění, zachování a zvelebení přírodních zdrojů. Základním cílem je dosažení a zachování optimálního využití kulturní krajiny cestou hledání rovnováhy (Schneider, Lampartová, 2014).

Příroda i krajina jsou součástí národního bohatství. Ochrana přírody a krajiny vychází ze stavu legislativy v roce 2002 a dělí se na ochranu druhovou a územní. Druhová ochrana je zaměřena na ochranu jednotlivých druhů organismů ve dvou rovinách:

- obecná druhová ochrana (ochrana všech druh rostlin a živočichů),
- ochrana zvláště chráněných druhů (ochrana druhů kriticky ohrožených, silně ohrožených a ohrožených).

Územní ochrana se soustřeďuje na ochranu plošných přírodních a krajinných jednotek ve dvou rovinách:

- obecná územní ochrana (ÚSES, VKP),
- zvláště chráněná území (2 velkoplošné a 4 maloplošné).

4.4 Krajinné plánování

Česká republika je značně diverzifikována nejen z pohledu geomorfologického a přírodních podmínek, ale i z pohledu odlišeného historického a socioekonomického rozvoje regionů. Se stoupajícími nároky na krajinu jsou v jednotlivých regionech patrné dva trendy vývoje, a to extenzifikace a intenzifikace využívání území. Z těchto důvodů je potřeba cílevědomého řízení vývoje a využívání krajiny. Jedním z nejdůležitějších nástrojů systémového řízení vývoje a využívání krajiny je právě krajinné plánování.

V České republice je hierarchické plánování krajiny teprve na počátku. Ačkoliv zde existuje celá řada nástrojů pro plánování krajiny, které mají svou několikaletou tradici, musíme konstatovat, že krajinou jako celkem se ve většině případů zabývají pouze částečně. Na lokální úrovni se jedná o územní plány, územní plány ekologické stability, lesní hospodářské plány, revitalizace vodních toků, plány péče o zvláště chráněná území, pozemkové úpravy a posouzení EIA. Na regionální úrovni to jsou Zásady územního rozvoje, Strategie rozvoje jednotlivých krajů, Programy rozvoje mikroregionů a oblastí plány rozvoje lesů. Na národní úrovni se jedná o Strategii udržitelného rozvoje ČR, Strategii regionálního rozvoje ČR a Národní strategický plán pro rozvoj venkova v České republice (Boucníková, Fanta, Lišková en Dreslerová, Packová, 2006).

Salašová uvádí, že prostorové plánování patří mezi základní nástroje starosti o životní prostředí ve smyslu udržitelného rozvoje. Spolu s ekonomickými nástroji je skutečným nástrojem tvorby krajiny a jejího dalšího vývoje a formování. Hlavním cílem prostorového plánování by měl být harmonický vývoj a cílevědomá optimalizace vztahu člověka a přírody v daném prostoru, zachování a podpora identity prostředí a člověka v něm (Sborník konference, 2000). Jančura uvádí, že krajinné plánování není izolovanou aktivitou v péči o krajinu. Při řešení problémů krajiny se uplatňují:

- územní a krajinné plánování,
- krajinné inženýrství,
- tvorba krajiny (Dreslerová, Packová, 2006).

Prudký uvádí, že krajinné plánování řeší územně – ekologickou stránku plánování rozvoje sídel a krajiny. Orientuje se na plošnou ekologickou optimalizaci využívání území, na stanovení limitů a regulativů významných pro ochranu abiotických,

biotických a estetických přírodních zdrojů. Hlavní úlohy a cíle krajinného plánování jsou spatřovány v:

- zajištění ekologické rovnováhy přírodního prostředí,
- udržení estetických hodnot, mnohotvárnosti a jedinečnosti krajiny,
- navrhování nezbytných opatření k ochraně, péči a rozvoji krajiny (Sborník konference, 2000).

Plánování v souvislosti s ochranou a tvorbou krajiny definuje Vaníček jako „*vědecky promyšlené a praktickými zkušenostmi ověřené racionální usměrňování veškeré lidské činnosti při respektování zásad proporcionálního rozvoje přírodních a antropogenních faktorů, působících vzájemně v čase i prostoru.*“ Jiní autoři krajinné plánování do značné míry ztotožňují s územním plánováním. Cílem krajinného plánování je uvést do souladu trendy rozvoje lidské společnosti s principy ochrany přírody a krajiny. Principy krajinného plánování by měly být kompatibilní s myšlenkami trvalé udržitelnosti (Sklenička, 2003).

Účinná péče a ochrana kulturní krajiny vyžaduje zpracování krajinného plánu, který se stává součástí územně plánovací dokumentace nebo je na úrovni územního plánu. Krajinný plán popisuje danosti a vývoj krajiny, hlavní vývojové etapy krajinných úprav, identifikuje přírodní, kulturně historické a estetické hodnoty území, památkově cenné prvky, stopy a historické události. Nedílnou součástí je i prostorová analýza území včetně současného stavu. Součástí krajinného plánu je i návrh konkrétních podmínek, regulativ a opatření péče a ochrany území, jakož i nutný návrh praktických opatření rozpracovaný v různých časových horizontech (Hendrych, 2005).

Plánování krajiny je dle Schneidera a Lampartové (2014) usměrňování lidské činnosti při respektování zásad proporcionálního rozvoje přírodních a antropogenních faktorů, které působí vzájemně v čase. Krajinným plánováním se rozumí návrh optimální prostorové struktury krajiny s cílem uvést do souladu rozvoj lidské společnosti s principy ochrany přírody a krajiny v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Některé z forem krajinného plánování jsou zřetelně definovány zákonem, jiné jsou formulovány s ohledem na konkrétní území, problémy a potřeby. Jejich zpracování je dobrovolné, vyvolané nejčastěji snahou získat finanční podporu z dotačních titulů. Sklenička (2003) uvádí následující formy krajinného plánování:

- územní plánování,
- pozemkové úpravy,
- lesní hospodářský plán (LHP) či lesní hospodářské osnovy (LHO),
- územní systém ekologické stability (ÚSES),
- plán péče o zvláště chráněná území,
- rekultivace,
- revitalizace,
- program obnovy venkova,
- zakládání biotopů na zemědělské půdě,
- krajinářské úpravy, úpravy parků a zahrad,
- hospodářský plán zemědělského podniku.

LANDEP představuje mezinárodně uznávanou metodiku krajinně ekologického plánování a je zakotvena v Agendě 21 jako jedna z doporučených metod pro integrovanou ochranu přírodních zdrojů. LANDEP je specifickou formou komplexního krajinného výzkumu a má pět stupňů výzkumu:

- krajinně ekologická analýza, krajinně ekologická syntéza, krajinně ekologická interpretace, krajinně ekologická evaluace a krajinně ekologická propozice (Schneider, Lampartová, 2014).

Schneider a Lampartová (2014) uvádějí, že nejdůležitějším rozdílem krajinného a územního plánování je ukotvení územního plánování v legislativě, které mu dává pevnou strukturu a vymezení cílů. Jedná se o jeden z nejdůležitějších nástrojů, kterým se řídí využívání krajiny. Z toho vyplývá jak nezbytnost konsenzuálního uspořádání i zákonem garantovaná účast veřejnosti ve schvalovacím procesu. Naproti tomu krajinné plánování umožňuje předkládání a prosazování optimálních variant řešení, chybí zde legislativní opora při prosazování.

5 APLIKAČNÍ ČÁST

5.1 Primární struktura krajiny

Hustopečská krajina je příkladem starobylé kulturní krajiny, kde přeměna v člověkem využívanou krajinu začala, když se objevili první zemědělci. Při putování hustopečskou krajinou nalezneme pozůstatky dávných i nedávných vlivů člověka (tzv. paměť krajiny). Krajina v okolí má převážně zemědělský charakter, je poznamenána intenzivním obděláváním půdy, pravidelnou prací na polích, ve vinohradech a sadech. Avšak při putování krajinou překvapí rozsah nevyužitých pozemků, ponechaných ladem, na nichž se šíří invazní a expanzivní druhy rostlin. Neobhospodařované jsou i mnohé terasy na svazích, které byly vybudovány ve 2. polovině minulého století. K tomu, aby se kulturní zemědělská krajina Hustopečí stala krajinnou harmonickou, dobrým domovem lidí, ale i rostlin a živočichů, je zapotřebí dlouhodobé smysluplné péče.

5.1.1 Geografická poloha

Město Hustopeče leží na jihovýchodní Moravě, 28 km jihovýchodně od Brna a 25 km severozápadně od Břeclavi na 48° 56' 27'' severní šířky a 16° 44' 15'' východní délky. Katastrální území Hustopečí má plochu 2 461 ha a leží v rozpětí nadmořských výšek 172-343 m. n. m. Město je situováno zhruba uprostřed severojižně protáhlého katastru, jehož osu tvoří říčka Štinkavka (též Štinkovka). Vzdálenost mezi nejsevernějším a nejjižnějším okrajem katastru je 9 km. Katastr města Hustopeče hraničí s katastrálními územími osmi blízkých i vzdálenějších obcí (Jan, Nezhodová, 2010).

Obr. 3: Lokalizace města Hustopeče v okresu Břeclav (zdroj: [1])

5.1.2 Geomorfologické členění

Město Hustopeče a jeho katastr tvoří poměrně členitý a prostorově kontrastní reliéf. Jsou zde jak výrazné ploché sníženiny, tak mírně zvlněné pahorkatiny i výše položené hřbety reliéfu vrchovin. V Hustopečském katastru se totiž stýkají dvě výrazně morfologicky i vývojově odlišné geomorfologické provincie. Jižní část katastru tvoří reliéf Západopanonské pánve, zbývající část pak provincie Západní Karpaty. V rámci provincie Západní Karpaty leží většina reliéfu zájmového území v jihozápadní části geomorfologického celku Ždánický les. Ždánický les je v zájmovém území zastoupen dvěma odlišnými geomorfologickými podcelky. Severní a východní část katastru tvoří Boleradická vrchovina (okrsky Divácká a Němčíčská vrchovina). Směrem západním a jižním navazuje nižší reliéf podcelku Hustopečská pahorkatina (okrsek Hustopečská sníženina). Nejvyšším bodem o výšce 343 m n. m. je vrchol Kamenného vrchu ve východní části katastru. Nejnižší bod 172 m n. m. se nachází jihovýchodně od železniční stanice na hranici s katastrálním územím Šakvice (Jan, Nezhodová, 2010).

5.1.3 Geologická charakteristika

Jan, Nezhodová (2010) uvádějí, že „*skalní podklad hustopečského katastru tvoří složitě provrásněný komplex jílovců, pískovců, méně slepenců vnějšího flyšového příkrovu, dílčího příkrovového tělesa kždánické jednotky. V zájmovém území vystupují na povrch převážně méně odolné sedimentární horniny ždánické jednotky spodnomiocenního stáří, v malé části na východním okraji katastru pak sedimenty podmenilitového souvrství.*“

Divácká vrchovina je plochou vrchovinou na tektonicky porušených flyšových strukturách Západních Karpat. Charakteristické jsou široce zaoblené rozvodní hřbety a hluboká údolí často neckovitého příčného profilu. Členitá Hustopečská pahorkatina se vyznačuje rozsáhlými zbytky starších zarovnaných povrchů a mladými, převážně suchými krátkými údolími a kryopedimenty. Její součástí je Hustopečská sníženina v prostoru vlastního města a jeho západního a východního okolí s kryopedimenty. Jižním směrem se Hustopečská pahorkatina svažuje do Popické sníženiny, jež je součástí Dyjsko-moravské nivy Dolnomoravského úvalu. Tvorba drobných terénních tvarů probíhá antropogenními procesy. Větší antropogenní tvary reliéfu vznikly těžbou cihlářských hlín severovýchodně a jihovýchodně od centra města a rovněž rozsáhlou stavební činností ve vlastním městě od středověku po současnost. V poválečném období došlo místy k terasování svahů pro zemědělské účely. [6]

5.1.4 Pedologická charakteristika

Naprosto převládajícím půdním typem v okolí Hustopečí jsou černozemě. Černozemě jsou nazývány podle charakteristického tmavošedě až černě zbarveného humusem bohatého horizontu, který zasahuje do hloubky 60-80 m. Jan, Nezhodová (2010) uvádějí, že „*ve vrcholové části Kamenného vrchu, tam kde karbonátové flyšové horniny nejsou pokryty spraší, se vyskytují dva ostrůvky půdního typu pararendzina. Pararendziny jsou mělké kamenité půdy s obsahem karbonátů v celém půdním profilu a s neutrální půdní reakcí, silně náchylné k vysychání.*“ V ploché údolní nivě kolem říčky Štinkovky vznikly na dosti velkých plochách fluvizemě (nivní půdy). Tyto půdy jsou úrodné, živinami bohaté s mírně kyselou až neutrální půdní reakcí.

5.1.5 Hydrologická charakteristika

Nejvýznamnějším vodním tokem je říčka Štinkavka (též Štinkovka), která pramení jižně od Nikolčic a ústí u Šakvic do Dolní nádrže vodního díla Nové Mlýny, do které je však přečerpávána. Do Štinkavky ústí v katastru Hustopečí tok Pradlenka, která pramení v k. ú. Horní Bojanovice. Na počátku 20. století byl v Hustopečích potok Štinkavka překlenut pěti mosty a lemovala jej alej kaštanů a akátů, poté byl dán do kanalizace. Hlavními toky na území města Hustopeče, obce s rozšířenou působností, jsou řeky Dyje, Svatka, Trkmanka, Štinkovka. Dalšími drobnými vodními toky na území jsou: Popický potok, Křepický potok, Němčičský potok, Spálený potok, Divácký potok, Pradlenka, Haraska, Hunivky, Kašnický potok, Šitbořický potok, Nikolčický potok, Kurdějovský potok, Starovický potok, Borkovanský potok, Kloboucký potok, Štinkovka nad Hustopečskými rybníky, Kobylský potok. Největším vodním dílem Hustopečska je na řece Dyji Vodní nádrž Nové Mlýny – Střední nádrž a Dolní nádrž. Pro zemědělské účely byly vybudovány nádrže – Starovice na přítoku Starovického potoka, Brumovice boční nádrž u toku Haraska, Hustopeče I (Zadní) a II (Přední) na Štinkovce. Jako protipovodňové opatření byla vybudována vodní nádrž a suchý poldr Diváky. Dalšími vodními díly jsou rybníky – Dvorský rybník (Šitbořice), Kurdějovský rybník, Boleradický rybník, Rybník Starovice, Němčičský rybník, vodní nádrž Martinice I, II. Mezi vodní díla se dále řadí jezy a čerpací stanice, které slouží k odvádění odlehčovaných, srážkových a prosáklých vod. [6]

Podle map I. vojenského mapování z druhé poloviny 18. století bylo mezi Hustopečemi a Šakvicemi pět rybníků, z nichž v současnosti neexistuje ani jeden. Rybníky Přední a Zadní byly vybudované na vodním toku Štinkovka v roce 1952 a jejich hlavním

účelem je protipovodňová ochrana města Hustopeče. Rybníky patří městu Hustopeče a jsou součástí rybářského revíru Dyje 5A. Přední rybník má plochu 6,5 ha a je využíván ke sportovnímu rybolovu místní organizací MRS a jako většina současných rybníků je postižen uložením velkého množství živin. Zadní rybník o ploše 2,5 ha byl v roce 2002 rekonstruován a odbahněn a je využíván jako chovný a rybolov je v něm zakázán. O oba rybníky a jejich okolí se starají členové Moravského rybářského svazu, který byl založen v roce 1972. Do rybníků je pravidelně nasazován kapr obecný. Z dravců jsou zde štiky obecné, candáti obecní a sumci velcí. Dalšími druhy jsou lín obecný, úhoř říční, cejnek malý a býložravý amur bílý. Z ptáků se zde vyskytují pouze kachna divoká, lyska černá a slípka zelenonohá. U rybníků roste vzácná ostřice ječmenovitá. [6]

5.1.6 Klimatické podmínky

Podle užívané klimatické Quittovy mezoklimatické regionalizace republiky náleží území Hustopečí do teplé klimatické oblasti T4. Oblast je charakterizována velmi dlouhým, velmi teplým a velmi suchým létem. Přechodná období jsou velmi krátká. Jaro a podzim je teplý. Zima je krátká, mírně teplá a suchá až velmi suchá s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. [6]

Tab. 2: Klimatická charakteristika T4 (zdroj: Quitt, 1975)

Klimatická charakteristika teplé oblasti	T4
Počet letních dnů	60–70
Počet dnů s průměrnou teplotou 10 °C a více	170–180
Počet mrazových dnů	100–110
Počet ledových dnů	30–40
Průměrná teplota v lednu (°C)	–2 až –3
Průměrná teplota v červenci (°C)	19–20
Průměrná teplota v dubnu (°C)	9–10
Průměrná teplota v říjnu (°C)	9–10
Průměrný počet dnů se srážkami 1 mm a více	80–90
Srážkový úhrn ve vegetačním období (mm)	300–350
Srážkový úhrn v zimním období (mm)	200–300
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	40–50
Počet zamračených dnů	110–120
Počet jasných dnů	50–60

5.1.7 Biogeografická charakteristika

Dle biogeografického členění spadá obec Hustopeče do 4.3 Hustopečský bioregion. Území je tvořeno pahorkatinou na vápnitém flyši a na spraších. V západní části se střídají vápenité jíly, slíny, pískovce a slepence. V okolí Klobouk je větší rozsah spraší s nedostatkem fosforu a vyšším obsahem bóru. Tato oblast je velmi teplá, suchá, ale vlhčí nežli bioregion lechovický, což je způsobeno blízkostí návětrného svahu Karpat. Bioregion je charakteristický mísením prvků panonských (převážně mimo les) a karpatských (převážně v lese). Jeho biotu lze řadit do 2. bukovo-dubového, na jižních svazích pak do 1. dubového vegetačního stupně. Potenciální vegetaci tvoří dubohabrové háje s ostrovy teplomilných a šípákových doubrav. Mezní výskyt zde má řada jihovýchodních migrantů, šíření stepní fauny však stále pokračuje. V současnosti je zde bohaté zastoupení teplomilných doubrav a dubohabřin, vzácnější jsou kulturní bory. Mimo les jsou typická pole, vinice, sady, početné jsou fragmenty stepních lad, místy s katránem (Culek, 1995). Z hlediska biogeografického je Hustopečský bioregion součástí Panonské provincie. V Hustopečské pahorkatině se nachází nejrozsáhlejší a druhově velmi bohaté teplomilné ekosystémy v rámci celé Moravy. Předpoklady pro to vytváří měkce modelovaný reliéf s prudkými svahy různých orientací nevhodnými k zemědělskému využívání, teplé klima a souvislost s Panonskou nížinou. [7]

5.2 Sekundární struktura krajiny

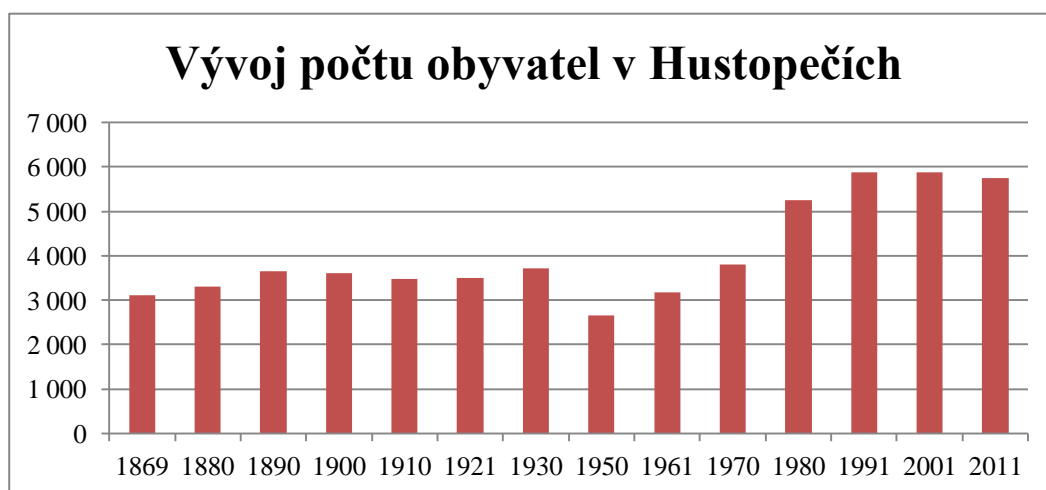
5.2.1 Historický vývoj území

Katastr města Hustopeče patří k nejstarším osídleným oblastem jižní Moravy. První písemné zmínky pocházejí z poloviny 13. století, kdy byl majitelem města Vilém z Hustopečí. Od počátku 14. století do sklonku 16. století náleželo město klášteru Králové na Starém Brně. Významný mezník představoval rok 1572, kdy povýšil císař Maxmilián Hustopeče na město a udělil jim znak, který Hustopeče používají dodnes. Znak je červenozlatý, v levé polovině znak ukrývá symboly vinařství: větévku vinné révy s červeným hroznem a kosíř. V pravé polovině znaku je stříbrná orlice. V 16. a 17. století učinila z města strategická poloha na hranici tří zemí významnou zastávku na tzv. Uherské cestě. Od roku 1599 patřily Hustopeče rodu Lichtenštejnů, který je spravoval až do roku 1848, poté se staly sídlem politického a soudního okresu. 8. října 1938 bylo město v důsledku Mnichovské dohody zabráno nacistickými vojsky.

Po skončení 2. světové války byl soudní a politický okres Hustopeče obnoven a při reorganizaci státní správy Československa v r. 1960 došlo k jeho připojení k okresu Břeclav. V r. 2003 byly Hustopeče pověřeny funkcí obce s rozšířenou působností, což jim navrácí původní postavení správního a administrativního centra regionu. Původ názvu města je nejasný. Německý název Auspitz byl vedle českého jména Hustopeče používán od roku 1633 do roku 1945. V češtině se přidalo na začátek pro snazší výslovnost písmeno „H“ a celý počátek slova se překlónil k slovu *husto* („často“). Tak vznikla lidová verze výkladu jména obce, že se zde buď „často peklo“ nebo že zde „často peklo“, tedy bylo velké horko. [7]

5.2.2 Demografický vývoj a struktura obyvatelstva

Do roku 1869 se počet obyvatel ve městě Hustopeče vyšplhal až na 3 106 osob. Do roku 1930 se počet obyvatel mírně snižoval a zvyšoval, avšak stále se pohyboval na úrovni 3 000 osob. Nejnižší počet obyvatel byl zaznamenán ve sčítání po druhé světové válce v roce 1950, kdy v Hustopečích žilo pouhých 2 652 občanů. V následujících letech, až do roku 2011, kdy proběhlo poslední sčítání, počet obyvatel rostl. V roce 2011, kdy proběhlo poslední sčítání, žilo v Hustopečích necelých 5 756 osob, což je skoro dvojnásobek počtu obyvatel z roku 1869. Počet obyvatel k 1. 1. 2015 je 5 788.

Obr. 4: Vývoj počtu obyvatel v obci Hustopeče v letech 1869 – 2011 (zdroj: [8], vlastní zpracování)

Co se týče demografické struktury v obci, můžeme vidět, že v obci převládá populace žen. Nejvíce osob je v produktivním věku (15-64 let), jedná se o populaci regresivní, která je typická pro země Evropské unie.

Tab. 3: Demografická struktura v obci Hustopeče k 26. 3. 2011 (zdroj: [8], vlastní zpracování)

Obyvatelstvo	z toho		podle věku		
	muži	ženy	0 - 14	15 - 64	65 a více
5 746	2 783	2 963	839	4 058	836

5.2.3 Využití území (LAND USE)

Rozloha katastrálního území je 2 461 ha. Z toho zemědělská půda tvoří 1 787 ha a 674 ha nezemědělská půda.

Tab. 4: Využití území v Hustopečích (zdroj: [8], vlastní zpracování)

Zemědělská půda	Počet ha
Orná půda	1 171
Vinice	274
Sady	131
Zahrady	109
Trvalé travní porosty	103
Nezemědělská půda	Počet ha
Ostatní plocha	525
Zastavěná plocha	95
Vodní plocha	21

Největší část katastrálního území tvoří orná půda – asi 48 %, která zabírá většinu plochy jižní části katastru. Zemědělsky intenzivně obhospodařované plochy patří mezi botanicky a zoologicky chudé lokality. Pastviny a louky zabírají pouze 4,2 % katastrálního území. Jedná se převážně o svažité stráně v severovýchodní části katastru, které jsou kvůli svému sklonu nevhodné k obhospodařování. Pastva hospodářských zvířat ani pravidelné sečení trávy však v současné době na žádných pozemcích neprobíhá. Proto je další existence těchto ploch ohrožena a zčásti již reálně postižena postupným ukládáním stařiny a zarůstáním keři a stromy, z nichž stepní stráně nejvíce ohrožuje především trnovník akát. Zarůstáním dochází ke změně stanovištních a tím k potlačování vzácných druhů rostlin a živočichů vázaných svým výskytem na suché stepní stanoviště. Proto je nutné o tyto lokality pečovat a udržovat je v takovém stavu, aby k ubývání vzácných druhů nedocházelo případně původně travnaté plochy, nyní zarostlé náletem dřevin, obnovovat. Jako ovocné sady je využíváno asi 5,3 % výměry katastru. Jedná se především o meruňkové sady, z nichž velká část je v současné době

neobhospodařovaných, a ani se v nich nesklízí úroda. V posledních letech byly některé staré meruňkové sady vykáceny, aby na jejich místech mohly být vysazeny vinice. Mezi rarity jižní Moravy patří sady mandloní v severovýchodní části katastru. Jedná se však o pouhé zbytky dříve rozsáhlých mandloňových sadů rostoucí dnes na dvou lokalitách o výměrách asi 1,7 ha a 2,5 ha. Také v Hustopečích dotváří typickou krajinu jižní Moravy vinice rostoucí na ploše asi 11,1 % katastru, a to hlavně v jeho východní části. Část vinic byla vysazena teprve před několika lety. Z hlediska ochrany přírody je pozitivní zatravnění půdy mezi řádky vinic. Severně od Hustopečí leží na vodním toku Štinkovka dva rybníky “Zadní” o ploše 2,5 ha a “Přední” velký 6,5 ha. Lesy rostou pouze na ploše 1,3 % v jeho severovýchodní a východní části. Část porostů však bohužel tvoří nepůvodní trnovník akát. [6]

5.2.4 Zemědělství

Hustopečsko je typickým zemědělským regionem s vysokým podílem orné půdy a značným podílem sadů a vinic. Zemědělská výroba na území Hustopečska je v současné době zaměřena především na výrobu rostlinnou, v níž dominují obiloviny. Díky teplému klimatu se pěstuje také teplomilného ovoce – kromě vinné révy i broskve a meruňky. Živočišná výroba je v útlumu.

Bývalé JZD se v roce 1989 přejmenovalo na Zemědělské družstvo. V roce 1993 se rozhodlo o novém názvu: Zemědělské výrobně-obchodní družstvo (ZVOD), o dva roky později došlo ke změně na akciovou společnost ZVOS (Zemědělská výrobně obchodní společnost). Společnost se na trhu vykazovala vynikající a stálou kvalitou produkce, za což získala řadu domácích i zahraničních ocenění na prestižních soutěžích. Kromě toho se společnost zapojila do veřejného života, podporovala významné kulturní, sportovní a společenské akce. V roce 2007 však firma ZZN Pomoraví Hodonín odkoupila akcie akcionářů ZVOS Hustopeče a o rok později se stává jejím majoritním vlastníkem, majetek společnosti byl v roce 2009 převeden do společnosti ZEMOS a.s. Velké Němčice. Zemědělsky zásobovací a nákupní závod Břeclav (ZZN Břeclav a.s.) vznikl v roce 1992 a měl středisko v Hustopečích. V roce 2002 došlo k přejmenování na Belagra a.s., o rok později bylo sídlo z Břeclavi přestěhováno do Hustopečí. V roce 2009 se do areálu přestěhovala společnost ZZN Pomoraví a.s., která sfúzovala s Belagrou a.s. Středisko Hustopeče je největší skladovací kapacitou na zemědělské suroviny v České republice (113 000 tun), plus je využíváno i pro skladování státních hmotných rezerv a pro potřeby SZIF. V Hustopečích sídlil i Agrostav a.s., který kromě

stavebnictví provozoval vlastní nákladní autodopravu a prodej šterku a betonu. Podnik však během tří let v důsledku neúspěšné privatizace dospěl ke krachu. Exkluzivním zemědělským odvětvím zde bylo pěstování mandlí. Rozdělením Čokoládovny Zora Olomouc vznikla v roce 1999 následnická společnost Nestlé Čokoládovny a.s. Výnosy však byly nedostatečné a v roce 2002 podnik definitivně ukončil činnost, byl prodán podnikový dům a sady byly pronajaty. V roce 1993 vznikla Moravská Agra a.s. Velké Pavlovice se střediskem v Hustopečích. Celková výměra vinic, kterou Moravská Agra a.s. na katastru Hustopečích obhospodařuje, činí 40 ha. V roce 2000 byly ustanoveny a uzákoněny viniční trati v k. ú. Hustopeče, v témže roce došlo k podstatnému nárůstu plochy vinic v České republice z 11 000 na 19 200 ha. V roce 2014 byly Hustopeče na 132. příčce v republice s rozlohou vinic 255 hektarů (Jan, Nezhodová, 2010).

5.2.5 Vinařství

Jan, Nezhodová (2010) uvádějí, že *„nic nepatří k Hustopečím neodmyslitelněji než vinohrady a vinařství. Po celý středověk i novověk, slulo toto město za největší vinařskou obec na Moravě a prakticky v celém Českém království.“* Pěstování a výroba vína byla hlavním povoláním místních občanů i nejdůležitějším zdrojem jejich blahobytu. Mimořádnou vinařskou tradici dokládá i nejstarší známá hustopečská pečeť z roku 1418. Nese symboly vinařství (větvičku vinné révy s hrozny a vedle ní dva vinařské nože). Své místo našly tyto vinařské atributy také ve znaku města. Záležitostmi vinařství se zabýval hustopečský horenský soud, nejpřísnější na Moravě, proti jehož rozhodnutí neexistovalo odvolání. Vinařská tradice a rozkvět hustopečského vinohradnictví a vinařství jsou spjaty s kolonizací německých vinohradníků. Skutečnost, že o své vinohradnické prvenství město v nejnovější době přišlo, nebyla způsobena ani přírodními podmínkami, révokazem či dalšími vinařskými škůdci, ani snad změnou klimatu, ale tragickými politickými událostmi. Největší sláva a rozkvět hustopečského vinařství trvaly do třicetileté války (1 350 ha). Během třicetileté války vinohrady kvůli nepřítomnosti můžu a nájezdů různých vojsk pustly nebo byly téměř zničeny. Po skončení války se začalo s navracením do normálního stavu, které trvalo až sto let. Nic netrvalo věčně a přišla další katastrofa. Pěstitelé révy vinné si z Ameriky dovezli odrůdu, ale i na ní parazitující mšičku révovou „Révokaz“. Tento révokaz zničil vinice v celé Evropě, v Hustopečích se jednalo o největší škody v letech 1902 a 1908. Obnovení nebylo vůbec snadné, zkoušeli se různé hybridy a kříženci ale s malým úspěchem. Pak se přišlo na to, že americká réva révokazu odolává, tak se odrůdy evropské révy začaly

štěpovat v révových školkách na americkou podnož, což se děje i dodnes. Další zhoršení stavu vinohradů přinesly světové války. Schopní muži odešli do války a ženy a starci neměli dostatek sil na práci ve vinicích. Po odsunutí Němců přišla kolektivizace zemědělství a tím se výsadba menších soukromých vinic úplně zastavila, až v 60. letech se začalo s výsadbou vinic avšak na větších celcích, v jiných sponech a jiným způsobem. Také byla založena organizace Českého zahrádkářského svazu, která dostala od města pozemky v kopcovitém terénu ležící ladem, které přidělila svým členům, díky čemuž se zvýšily plochy hustopečského vinohradnictví.

Jak už bylo výše řečeno, Hustopeče měly kdysi nejrozsáhlejší plochy vinic a nejčilejší obchod s vínem. V současném vinařském členění vinařské oblasti Moravy spadají Hustopeče jako vinařská obec do podoblasti Velkopavlovické, která disponuje velkým počtem prvotřídních poloh táhnoucích se podél dálnice Brno – Břeclav. V letech, kdy byly Hustopeče centrem vinařství, se používalo spojení „*Hustopeče, město dobrého vína*“. Od roku 2012 se používá nové logo „*Hustopeče, srdce vinic a mandloní*“. Spojení srdce vinic připomíná slavnou minulost Hustopečí jako největšího vinohradnického města Moravy a sídla horenského soudu. Spojení srdce mandloní se zavedlo, jelikož se v Hustopečích nachází ojedinělé, ohrožené mandloňové sady v České republice. Sady byly založeny v roce 1949, v době největšího rozmachu (1960) zde bylo přibližně 50 000 mandloní na 185 hektarech, poté byly sady několik let neudržované, až v roce 2007 město začíná se záchranou těchto ojedinělých sadů. V současné době jsou sady na dvou lokalitách, a to o celkové výměře pouhých 4,5 hektarů čítající necelých 1 000 mandloní. V roce 2012 byla v jednom ze sadů postavena rozhledna, ke které vede i devět kilometrů dlouhá mandloňová stezka, která nabízí nezapomenutelný pohled na místní mandloňové sady. [7]

Obr. 5: Logo města Hustopeče (zdroj:[7])

Obr. 6: Mandloňové sady a rozhledna Hustopeče (zdroj: vlastní zpracování)

Od roku 2007 mají Hustopeče první zápis v české knize rekordů. Jedná se o největší zvětšeninu kvasinky vinné zdobící nádvoří domu U Synků. Pískovcová plastika je 70 000x větší než reálná živá kvasinka. Od srpna roku 2010 mají Hustopeče i druhý zápis v knize českých rekordů a kuriozit. Do knihy českých rekordů přibyl největší hrozen révy vinné, který je ozdobou nového kruhového objezdu při vjezdu z dálnice D2 do Hustopečí. Výška celé konstrukce je 3,5 metru, výška hroznu je 197 cm, váha je jedna tuna, v nejširším místě má hrozen obvod 353,5 cm. Je složen z 225 bobulí tří různých velikostí, z toho obvod největší bobule měří 47,5 cm. Vzorem pro plastiku byla odrůda André, která byla vyšlechtěna v Mikroregionu Hustopečsko. [7]

V současnosti slouží hustopečským vinařům ke zpracování a skladování vína kolonie sklepů ve dvou lokalitách: v ulici Na Hradbách, která je známější pod názvem Turhandly a pod Křížovým kopcem, v ulici Vinařská. Kromě vinařských uliček, rodinných vinařství a vinných sklepů najdeme v Hustopečích i vinotéky, Wine Wellness, Stálou vinařskou expozici nebo čtyřhvězdičkový hotel Vinopa.

V místním hotelu Centro vybudovali v roce 2011 unikátní Wine Wellness, což je první zařízení tohoto typu v České republice. Ochutnávání vína a vinné procedury jsou hlavními znaky Wine Wellness. Blahodárné účinky vína jsou známy už po staletí a vinoterapie je metodou, která jich velmi moderním a příjemným způsobem využívá. Wine Wellness je rozdělen na dvě zóny. Suchá zóna nabízí masáže, peelinky, zábaly a koupele. Jsou to právě vedlejší vinné produkty pro přípravu procedur, které zkrášlují a léčí. Mokrý zóna je tvořena čtyřmi saunami, Kneippovou vinařskou stezkou, whirlpoolem a místností s finským vědrem. [9]

Již zmíněná Stálá vinařská expozice (SVE) se nachází v historickém sklepení renesančního domu U Synků z roku 1579. Stálá vinařská expozice představuje historii i současnost místního vinařství. Expozice nabízí návštěvníkům kromě prohlídky informačních panelů a ukázky historických exponátů také nabídku vín od vinařů z Velkopavlovické vinařské podoblasti, Hustopečské městské víno a vína s Hustopečskou pečetí. Návštěvníci mohou využít několika degustačních programů se someliérem, zakoupit si láhve vína, nebo jen zdarma navštívit vinařskou expozici.

V roce 2012 se v Hustopečích konal první ročník soutěže Hustopečské městské víno. Hustopečští vinaři, kteří mohou doložit původ hroznů z Hustopečí, mohou svá vína přihlásit do této soutěže. Vítězem se vždy stává jedno víno červené a jedno víno bílé. Vína obou vítězných vinařů se etiketou Hustopečského městského vína prezentují po dobu jednoho roku do doby, než proběhne další ročník. Městským vínem roku 2014 je Veltlínské zelené od Romana Fabiga z Hustopečí a Frankovka z Révy Rakvice.

5.2.6 Průmysl

Z největšího závodu v Hustopečích – Mostárna se po sametové revoluci stal samostatný státní podnik a poté v roce 1994 vznikla Mostárna Hustopeče a.s., která byla špičkou ve výrobě ocelových konstrukcí. Ještě v roce 2000 šlo 77 % výroby ocelových konstrukcí na export, avšak v roce 2001 podnik začal krachovat a v roce 2003 přestal úplně existovat. Areál zakoupila firma SIGNUM spol. s r.o., která se zabývala povrchovou úpravou ocelových dílů žárovým zinkováním a odstředěným žárovým zinkováním. Ukončením existence Mostárny Hustopeče se klíčovým průmyslovým podnikem stal bývalý závod Plykonov, který byl v roce 1992 privatizován firmou Gastec, která pokračovala ve výrobě lahví na propanbutan, vzduchojemů pro nákladní automobily a kempinkových plynových vařičů. Byl založen podnik Worthington Gastec a.s., ve kterém získala společnost Worthington Cylinders Corporation z USA 51% a poté zbylých 49% podílu. Bývalá Plnírna propan-butanu byla roku 1994 převzata zahraničním investorem a změnila svůj název na Flaga s.r.o. V červnu 2004 došlo ke sloučení se společností Český Plyn, čímž se Flaga stala jedničkou na českém trhu jako Flaga Český Plyn. V roce 2010 firma přechází k původnímu názvu Flaga s.r.o. Akciová společnost Agrotec zabývající se prodejem a servisem zemědělské techniky, exportem zemědělské produkce a opravami osobních automobilů vznikla v roce 1990. V roce 2005 se Agrotec stal součástí holdingu Agrofert. V roce 1991 vznikla firma Wamser-Fashion s.r.o. zabývající se šitím dámské konfekce. V roce 2009 se sídlo firmy

přemístilo a místo ní vznikla pobočka firmy Lomax. Firma PROGAST, spol. s r.o. působí v Hustopečích od roku 1995, společnost zabezpečuje distribuci koření, kořenících směsí a ingrediencí pro výrobce masných výrobků a gastronomii v celé České republice. Nejvýznamnějším dopravcem v kategorii nákladní dopravy se stala firma MOSS plus s. r. o., která se v roce 2006 přestěhovala do nově postaveného areálu. Sloučením firem MOSS spedition s.r.o. a MOSS plus s.r.o. vznikla v roce 2009 firma MOSS logistics s.r.o. Na zelené louce byla v roce 1996-1997 postavena německou firmou Heikamp a Thumann Group továrna Gemi Czech s.r.o., jejíž činností je výroba a montáž základního sortimentu upevňovacích technik pro velké automobilové koncerny. Podnik v roce 2002 koupila průmyslová skupina ABA Group a v roce 2006 došlo ke sloučení s NORMA Czech, s.r.o. V roce 2001 došlo k založení firmy Westfalia Metal s.r.o., která vyrábí ohebné kovové hadice a části výfukových potrubí pro automobilový průmysl. V roce 2005 byla dokončena výrobní hala sousední firmy LINDEN s.r.o., která se specializuje na výrobu doplňků z plastu a kovů pro automobilový průmysl (Jan, Nezhodová, 2010).

5.2.7 Dopravní a technická infrastruktura

V prosinci 2008 byl na Břeclavsku spuštěn Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje (IDS JMK), tím však Hustopeče ztratily přímé spojení s Brnem. Cestující nyní musí přestupovat na vlaková spojení v Šakvicích či v Hrušovanech u Brna nebo na autobusová spojení v Židlochovicích. Autobusovou dopravu na Hustopečsku zajišťuje BORS Břeclav a.s. se sídlem v Hustopečích (Jan, Nezhodová, 2010). Koncepce silniční dopravy vychází ze stávajícího komunikačního systému daného dálnicí D2, silnicemi II. třídy číslo 425, vedené souběžně s dálnicí, a číslo 420, křižující obě komunikace. Lokální dráha spojující Hustopeče s hlavní tratí Břeclav-Brno byla dostavěna v roce 1894. Trať vede velkým obloukem ze stanice Hustopeče do stanice Šakvice a má délku 7 km, přičemž obě stanice se nachází v katastru města Hustopeče. [6]

Město Hustopeče má vodovod pro veřejnou potřebu, který je zásobován pitnou vodou ze skupinových vodovodů Hustopeče a Velké Pavlovice. Město má vybudovanou jednotnou kanalizační síť, na niž je napojena kanalizace splašková, obsluhující malou část území. Čištění odpadních vod probíhá v mechanicko-biologické čistírně odpadních vod. Zastavěné území je plynofikováno. [6]

5.2.8 Občanská vybavenost a služby

Spotřební družstvo JEDNOTA provozuje v Hustopečích jeden velkoobchodní sklad s prodejnou Cash&Carry, jednu prodejnu potravin a jeden COOP Supermarket. V srpnu 1993 byla otevřena tržnice Pavlína. Vedle COOP Supermarketu bylo otevřeno v letech 2000-2001 nové obchodní centrum (Jan, Nezhodová, 2010). V roce 2003 byl otevřen supermarket Penny a v roce 2011 Lidl. Mezi místní restaurace patří Don Pedros, restaurace U Špagáta, pizzerie Tramonto. Mezi místní penziony patří Apartmány na Vinařské, penzion Gregrová, penzion Helena, penzion Herbenka, penzion Hustopeče, penzion Klimeš, penzion Konečný, penzion Meredová, penzion Michaela, penzion U Kobližka, penzion U Lisu, penzion U Radů, penzion U Vrbů a další drobní podnikatelé. Mezi místní podniky nabízející ubytování i stravování patří kemp Formanka, hotel Centro, hotel Rustikal, hotel Růženy, hotel Vinopa, restaurace a penzion Pitnerka, restaurace a penzion U Halmů, restaurace a penzion Zátíší. V Hustopečích můžete na obědové menu celkem do 11 restaurací (všechny dříve zmíněné kromě hotelu Růženy). Ve městě se nachází i čtyři kavárny a cukrárny, několik barů, několik pekáren a masen.

V centru města se nachází i Kino Hustopeče s kapacitou 300 míst. Kromě promítání filmů zahraniční i české produkce zde funguje od roku 2004 filmový klub Obzor. Hustopečský M-klub nabízí multižánrové koncerty, hudební a divadelní vystoupení, filmová promítání, kulečnick, stolní hry i ping pong. K otevření České pošty v Hustopečích došlo v roce 1996. Více jak stoletou tradici má v Hustopečích působení hasičů. Hasební obvod požární stanice Hustopeče zahrnuje celé Kloboucko a Hustopečsko a dálniční úsek od Blučiny po Podivín. Nachází se zde i hřbitov, vedle kterého byl postaven komplex krematoria a smuteční obřadní síně. Zdravotnictví je v Hustopečích zastoupeno nemocnicí s poliklinikou (příspěvková organizace města). V městské nemocnici se nachází kromě lékařské služby první pomoci i velké množství ambulancí, ordinací soukromých lékařů i lůžková oddělení. Dům zdraví byl otevřen v roce 1996, nachází se v něm lékárna a lékařské ordinace (alergologie, neurologie, interní ambulance, chirurgie, ortopedie, revmatologie, urologie a dva praktičtí lékaři). Ve městě se nachází i soukromé ordinace stomatologické, dětské a gynekologické, dvě oční optiky a další dvě lékárny. V roce 1995 byl slavnostně otevřen Penzion – domov pro důchodce. Penzion má přes 60 pokojů a je určen pro seniory a pro invalidní občany s tělesným postižením.

Od roku 1990 funguje ZŠ Komenského a ZŠ Nádražní, obě jsou příspěvkové organizace města. V roce 1990 se začalo vyučovat na Gymnáziu T. G. Masaryka. Od roku 1998 funguje výuka na Zvláštní škole pro žáky se zdravotním postižením ve věku od 7 do 22 let. Od roku 1991 je zřízena Střední odborná škola a střední odborné učiliště. V Hustopečích se nachází dvě mateřské školy, obě jsou příspěvkové organizace města. V 90. letech byla lidová škola umění přejmenována na Základní uměleckou školu. V Hustopečích se nachází i Centrum volného času, což je také příspěvková organizace města Hustopeče. Centrum volného času se dělí na dvě složky a to: centrum volného času Pavučina a centrum celoživotního vzdělávání. Centrum celoživotního vzdělávání nabízí kromě knihovny, Akademie třetího věku i různé kurzy a přednášky.

Záležitosti města jsou spravovány prostřednictvím Městského úřadu (dále jen MěÚ). MěÚ se řídí organizačním řádem MěÚ, který vyplývá ze zákona č. 128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších změn. MěÚ plní úkoly v oblasti samostatné působnosti s odpovědností radě města a v oblasti rozšířené působnosti s odpovědností Jihomoravskému kraji. V čele MěÚ stojí starosta, místostarosta a tajemník. Městský úřad v Hustopečích je rozdělený na budovu Radnice a budovu Stará pošta, kde se nachází odbory a oddělení s přesně stanovenou působností a odpovědností. Úřední dny pro styk s veřejností jsou v pondělí a středu od 8 do 17 hodin. Městská policie Hustopeče sídlí na Městském úřadě v Hustopečích. V Hustopečích se však nachází i Obvodní oddělení Hustopeče, což je jedno z oddělení Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje. V Hustopečích se nachází tři čerpací stanice. Pro uchazeče o řidičský průkaz jsou v Hustopečích hned tři autoškoly, které nabízí výuku a výcvik i různá školení či zdokonalovací a kondiční jízdy.

5.2.9 Rekreace a cestovní ruch

Turistické informační centrum (TIC) Hustopeče zahájilo svou činnost v lednu 2001 a své útočiště našlo právě v prostorách domu U Synků. Pracovnice TIC poskytují informace o ubytování, dopravě a o různých akcích nejen ve městě Hustopeče, ale i v Mikroregionu Hustopečsko, přičemž většina propagačních materiálů je poskytována zdarma. Na základě objednávek provádí pracovníci také průvodcovskou službu po místních pamětihodnostech, nabízí pohlednice, leporela, turistické známky, mapy, cyklomapy, upomínkové předměty, brožury o městě i okolních obcích, CD, DVD, VHS, knihy místních autorů, prodej vstupenek aj. Od června do září je TIC otevřeno každý den 8-18, od října do konce května pondělí až pátek 8-17.

Obr. 7: TIC, Městské muzeum a galerie, SVE v Hustopečích (zdroj: [7])

V prosinci 2011 proběhla v centru města instalace dvou samoobslužných informačních systémů. Od ledna 2012 jsou poté k dispozici turistům i místním obyvatelům, kteří nestihnou navštívit TIC. Dva samoobslužné infokiosky nabízí nepřetržitý provoz, snadné ovládání a informace v několika jazycích o aktuálním dění ve městě, památkách, turistických cílech, dopravních spojeních nebo o ubytování. Hustopeče a jeho okolí jsou doslova prokány cyklotrasami. I dvě z 12 Moravských vinařských stezek prochází městem Hustopeče, a to Moravská vinná a Velkopavlovická. S rozvojem turistiky a cestovního ruchu souvisí i neustálý nárůst ubytovacích kapacit a restauračních zařízení v Hustopečích. Ve městě se nachází i tři cestovní agentury, které nabízí letní i zimní dovolené, poznávací zájezdy či eurovíkendy i prodej letenek.

5.3 Terciární struktura krajiny

5.3.1 Ochrana přírody a krajiny

Natura 2000 je název pro soustavu lokalit chránících nejvíce ohrožené přírodní stanoviště a rostlinné a živočišné druhy na území Evropské unie. Do k. ú. Hustopeče u Brna zasahují tři lokality zařazené do soustavy Natura 2000:

- **PŘEDNÍ KOUT**

Zasahuje do katastrálních území Hustopeče u Brna, Boleradice, Kurdějov, Horní Bojanovice, Diváky a Nikolčice. Jedná se o rozsáhlý lesní komplex o výměře asi 693 ha. V tomto území leží i přírodní rezervace Roviny.

- **KAMENNÝ VRCH U KURDĚJOVA**

Zasahuje do katastrálních území Hustopeče u Brna a Kurdějov. Celková rozloha je asi 104 ha. Mimo jiné lokality zahrnuje i přírodní rezervaci Kamenný vrch. PR byla vyhlášena roku 1956 a zabírá 5,81 katastru města Hustopeče.

- **PŘEDNÍ KOPANINY**

Zasahuje do katastrálního území Hustopeče u Brna. Celková rozloha je asi 8,9 ha. [6]

V blízkosti Hustopečí se nachází proslulá Pouzdřanská step – Kolby. NPR o rozloze 47,78 ha byla vyhlášena roku 1956 a chrání zejména stepní vegetaci. Vodní dílo Nové Mlýny bylo vybudováno v letech 1975 – 1988 v oblasti soutoku řek Dyje, Jihlavy a Svratky na ploše 3 226 ha. Musel mu ustoupit lužní les i obec Mušov. Novomlýnské nádrže se skládají ze tří vodních ploch, z nichž první (Mušovská) a třetí (Novomlýnská) slouží k rekreaci a prostřední (Věstonická) je ornitologickou rezervací. Pálava o ploše 8 332 ha byla v roce 1976 vyhlášena jako chráněná krajinná oblast, v roce 1986 byla zařazena do celosvětového seznamu biosférických rezervací. Bělostný vápencový hřeben Pálavy se táhne v délce dvaceti kilometrů a zasahuje až do sousedního Rakouska. Nejvyšším vrcholem pásma je Děvín (550 m n. m.). Na vápencových skaliscích Děvína, ale také např. Stolové hory lze spatřit nejcennější příklady stepí, lesostepí a teplomilných doubrav. Severně od Mikulova se vypíná vrch Tuold, který ukrývá jeskyni s unikátní krasovou výzdobou. Poslední z výrazných vrcholů Pálavy, tzv. Svatý kopeček, tvoří jednu z dominant města Mikulova. [7]

5.3.2 Pamětihodnosti

Městské hradby oddělovaly vnitřní město od rozsáhlého komplexu místních sklepů. Z původního městského opevnění z roku 1510 se zachovala hradební zeď s baštou na východní straně města v ulici Na Hradbách (Turhandly). Středem města je Dukelské náměstí, na kterém stojí novorenesanční radnice s radniční věží z roku 1906. Naproti radnice se zdvihá novodobý kostel sv. Václava a sv. Anežky České, který byl vysvěcen roku 1994. Kostel stojí na místě původního gotického kostela, který byl stržen po zřícení věže v roce 1961. Hustopečtí občané tedy byli více jak 30 let bez kostela. V horní části Dukelského náměstí stojí 14 metrů vysoký barokní morový sloup z roku 1736, který je zasvěcen tzv. morovým patronům. V úpatí sloupu se nachází sochy Panny Marie a sv. Josefa, sv. Alžběty a Rozálie, na vrcholu pak sv. Trojice se svatozáří.

Nad Dukelským náměstím se v nově zrekonstruovaném renesančním domě U Synků z roku 1579 nachází Městské muzeum a galerie, Turistické informační centrum a Stálá vinařská expozice. V dolní části Dukelského náměstí můžeme vidět renesanční kašnu z roku 1595. Kamenná roubená kašna představovala kdysi jeden z mála zdrojů pitné vody ve městě (Město Hustopeče, 2002).

Obr. 8: Radnice a kostel v Hustopečích, v pozadí Pálava (zdroj: [10])

Jako městský park sloužil až do 2. světové války lesopark s přírodním amfiteátrům a kaplí sv. Rocha, které se nacházejí na Křížovém kopci. Původně barokní kaple, dnes novorománská podoba kaple, je zasvěcena morovým patronům. Ke kapli kdysi vedla křížová cesta, odtud název Křížový vrch. V roce 2009 byla u příležitosti 85. výročí poslední návštěvy prezidenta T. G. Masaryka v Hustopečích dokončena dva kilometry dlouhá naučná stezka „*Masaryk a Hustopeče*“. Naučná, ale zároveň zajímavá procházka provede návštěvníky během šesti zastávek významnými místy spojenými s životem a rodinou prvního československého prezidenta. Stezka vede od Masarykova náměstí k reálce, kde Masaryk studoval, dále k rodnému domu jeho matky, k domu, kde dožil jeho otec, do míst, kde měl tiskárnu Masarykův bratr Ludvík či do domu, kde Masaryk za studií bydlel až po městský hřbitov, kde jsou pochováni prezidentovi rodiče. [7]

5.3.3 Tradice a zvyky

Město Hustopeče nepatří mezi vyhlášená folklórní centra, přesto se i zde snaží udržovat lidové tradice a zvyky. Místní občanské sdružení Hustopečská chasa pořádá každoročně několik akcí, které mají zpopularizovat a oživit lidovou kulturu a tradice na Hustopečsku. Toto sdružení oficiálně vzniklo v roce 2003, i když neformálně existovalo již mnoho let předtím a v současnosti má 43 členů. První akcí v roce, kterou Hustopečská chasa pořádá je Krojový ples, který se letos konal již po šestnácté. Jak je již

tradicí, Krojový ples vždy slavnostně zahajuje předtančení slovácké, moravské či české besedy, což je soubor lidových tanců. K tanci a poslechu hraje dechová hudba a cimbálová muzika. Aby se nashromáždilo co nejvíce krojovaných, mají všichni krojovaní vstupné zdarma. Na začátku února se koná Dětský krojovaný ples, který je také zahájen besedou a poté sólem místního dětského folklórního kroužku. Krojovaná mládež se o hodech rozděluje na stárky a chasu, kteří v srpnu zvou na Hustopečské krojované hody. Dětský folklórní kroužek i taneční kroužek Hustopečské chasy vystupují v doprovodu cimbálové muziky snad na všech akcích konaných v Hustopečích. Představují se například na Hustopečském masopustu, na Slavnostech mandloní a vína, na Májovém notování, na Zarážení hory, na Burčákových slavnostech, na Mikulášském jarmarku a dalších akcích.

Obr. 9: Hustopečští stárky a chasa (zdroj: [11])

Hanácké Slovácko tvoří kromě Hustopečska také Ždánsko a Kloboucko. Spisovatel Jan Herben nazval právě tento kraj na jižních svazích Ždánského lesa Krajem beze stínu. Hustopeče a okolí se do roku 1945 nacházely na rozhraní dvou etnik: českého a německého. Česká oblast tohoto regionu spadá do národopisné oblasti hanácké Slovácko. Tyto oblasti měly obdobnou vinařskou kulturu, značné rozdíly ovšem panovaly v oblasti estetického cítění, zejména v oděvní kultuře. Po roce 1848 zanikl kroj zdejších Němců a kroj jižního Brněnska a svou návaznost si uchoval pouze kroj hanáckého Slovácka, který byl ze zmiňovaných krojů nejvýraznější. I když se kroj na hanáckém Slovácku zachoval i po roce 1848 etnograf Josef Klvaňa v roce 1886 rozlišil původně jednotnou formu kroje na okrsek severní a jižní. Dá se říci, že podoba kroje je v dnešní době jediným spolehlivým rozlišovacím znakem obou částí. Jazykově je totiž region značně promíšen a jazyková hranice mezi nářečím hanáckým a dolským se vine nezávisle na krojových typech. V roce 2004 uspořádalo Městské muzeum a galerie Hustopeče výstavu, která nesla název: *Slavnostní kroj na Hustopečsku*. Jednalo se o prezentaci současné podoby hanácko-slováckého kroje, u něhož se dodnes akceptuje

dělení na dva typy: severní a jižní. I přes toto rozlišení nutno konstatovat, že se jedná o varianty jednoho krojového typu. Diferenciace existovaly a existují i mezi kroji jednotlivých obcí, ale zde jde o rozdíly naprosto nepodstatné. Výstava se setkala s velkým návštěvnickým ohlasem a tak vzešla myšlenka, že návštěvníci muzea by měli mít možnost zhlédnout kroj hanáckého Slovácka z jeho vrcholného období, tedy zhruba z let 1830-1850, kdy měl pouze jednu formu a jednotný styl. Rekonstrukci hanácko-slováckého kroje z jeho vrcholného období provedly v roce 2008, ke zhlédnutí je ve stálé expozici („Hustopečské trhy“) Městského muzea a galerie v Hustopečích. [7]

5.3.4 Spolky a organizace

V posledních letech se Český svaz včelařů stále více potýká s přebujelou administrativou spojenou s vyřizováním dotací a distribucí léčiv pro včelstvo. Hustopečský region patří k nejzavčelenějším územím ČR. Organizace ČSV Hustopeče sdružuje 46 členů, kteří chovají 1 090 včelstev. Český svaz chovatelů pořádal v letech 1994-2002 každoroční okresní či oblastní výstavy králíků, holubů a drůbeže. Od roku 1992 funguje Českomoravská myslivecká jednota, jejíž počet členů se v Hustopečích pohybuje okolo 30. Hustopečské sdružení zdravotně postižených mělo v roce 1998 celkem 381 členů. K činnosti sdružení patří účast na rekondičních pobytech a pořádání ozdravných zájezdů, zájmových i nákupních zájezdů. Členem se může stát občan důchodového věku nebo občan, který pobírá plný nebo částečný invalidní důchod. Místní organizace Moravského rybářského svazu sdružuje čtyři obce (Boleradice, Hustopeče, Strachotín a Šitbořice) a má celkem přes 1 000 členů. Organizace spravuje oba hustopečské rybníky, mimo jiné pořádá rybářské závody a zábavy. Od roku 1990 funguje Český zahrádkářský svaz se 140 členy. Požární jednotka hasičského záchranného sboru měla v roce 2009 v Hustopečích 18 příslušníků sloužících ve třech směnách. Od roku 1989 funguje v Hustopečích novodobý skauting, který měl v roce 2010 26 členů (Jan, Nezhodová, 2010).

5.3.5 Vinařské akce

V Hustopečích se pravidelně každý rok koná celá řada vinařských akcí, které lákají turisty, místní obyvatele či obyvatele z blízkých i vzdálenějších obcí. První akcí v roce je Hustopečský masopust na Turhandlích, který se koná první sobotu v únoru. Letos se konal sedmý ročník a nechyběla tradiční zabijačka s možností zakoupit si zabijačkové speciality, průvod masek, bohatá tombola, dobročinná aukce vín, ani otevřené vinné sklepy právě ve vinařské uličce na Turhandlích. Poslední sobotu v březnu se konají

Slavnosti mandloní a vína. Na Dukelském náměstí probíhá velikonoční jarmark a kulturní pásmo, v domě U Synků je možnost ochutnávky vín od vinařů z místních vinařských uliček, je otevřena Stálá vinařská expozice a jde se Mandloňovou stezkou na rozhlednu. Součástí akce je i týden ochutnávání a hodnocení mandlových menu v místních restauracích, kdy vyhlášení vítěze probíhá právě v sobotu na náměstí. Avšak i návštěvníci, amatéři mohou upéct a přinést mandlový dezert a vyhrát hodnotné ceny.

První, velkou, zcela vinařskou akcí v roce je soutěžní přehlídka vín O Hustopečskou pečeť. I v jedenáctém ročníku soutěžní přehlídky vín se utkají vína z České republiky i ze Slovenska. Prvních 50 ročníků Prvomájové výstavy vín se konalo vždy 1. 5., od roku 2014 se výstava přejmenovala na Májový košť vín a koná se první květnovou sobotu. Akci pořádá místní organizace Svazu zahrádkářů. Poslední červnová sobota je odstartována cyklovýletem po Mikroregionu Hustopečsko, který nese název Krajem André. 40 kilometrová stezka vede přes devět vyhlášených vinařských obcí Velkopavlovické vinařské podoblasti. Ve Velkých Pavlovicích, ve zdejší šlechtitelské stanici, totiž vznikla odrůda André a to křížením Frankovky a Svatovavříneckého. Start a cíl je v Hustopečích, přičemž letos se koná již desátý ročník. Cyklisté mohou navštěvovat vinné sklepy a rozhledny, mohou ochutnávat místní vína či krajové speciality a je připravena řada soutěží a atrakcí pro nejmenší.

Pro turisty jsou však určitě nejoblíbenější Otevřené sklepy Hustopeče, které se konají v létě po celý červenec a srpen. Turisté mohou navštívit všechny zdejší vinné sklípky právě ve dvou vinařských uličkách: Na Hradbách a Vinařská. Každý den je otevřeno hned několik sklepů, kde se vám budou věnovat jeho majitelé od 18.00 do 21.00 hod, dle dohody i déle. Tradiční Hustopečské hody se původně konaly u příležitosti svátku sv. Václava, poslední roky se kvůli naději v lepší počasí konají v létě u příležitosti svátku sv. Rocha. Třídenní hodování je zahájeno pátečním stavěním máje, v sobotu probíhá zvaní po městě a večerní zábava, neděle začíná mší a končí večerní zábavou.

Vinařský spolek KRAJCPERK Hustopeče pořádá první týden v září nesoutěžní přehlídku vín vinařů z ulice Vinařská. V loňském roce se po delší přestávce konal pátý ročník a kromě volné degustace a poslechu cimbálové muziky měli návštěvníci možnost ochutnat místní kulinářské speciality. Akce se koná přímo ve Vinařské ulici pod velkým stanem. První týden v říjnu se konají na Dukelském náměstí Burčákové slavnosti, v letošním roce již 21. ročník. Třídenní slavnosti vína a burčáku s historickým

jarmarkem, tradičními pokrmy a folklórním pásmem přilákají každoročně přes 152 000 návštěvníků, přičemž 20. ročník přilákal přes 200 000 návštěvníků. Každým rokem se otevírá 15-20 mázhausů, kde návštěvníci ochutnávají různé druhy vín a burčáku od místních vinařů.

Na konci října se v Hotelu Centro koná Královský košť vín. Jedná se o velkou prezentaci všech medailových vín soutěže KRÁL VÍN České republiky, kde jsou formou košťu prezentována nejlepší vína aktuální nabídky českých a moravských vinařů. V blízkosti svátku Martina se v sobotu, opět na Dukelském náměstí, kde je postaven obří stan, koná Oslava svatomartinských vín a husí. Kromě ochutnávky vín a husí, poslechu cimbálové muziky oslavy navštíví čestní hosté, především nositelé jmen Martin a Martina. Poslední vinařskou akcí v roce je Světový duel vín, který se koná týden po Oslavě svatomartinských vín a husí opět v prostorách Hotelu Centro. Soutěží proti sobě dvě odrůdy bílého vína a dvě odrůdy červeného vína svezené ze zemí z celého světa. Podle mnoha znalců vín se jedná a jednu z nejlepších akcí vín v České republice, jedná se o akci s volnou degustací vín světové špičky.

5.3.6 Sport

V roce 2000 byla zřízena příspěvková organizace Sportovní zařízení města Hustopeče. Sportovní zařízení města Hustopeče umožňuje mládeži a všem občanům města a okolí využívat tělovýchovná zařízení. Organizace provozuje krytý plavecký bazén (velký 25x8m a dětský 9x6m), jehož součástí je i posilovna. Za krytým plaveckým bazénem najdeme moderní letní koupaliště. V areálu se nachází i sauna a masérské služby. V těsné blízkosti se nachází fotbalový a lehkootletický stadion, tenisové kurty a hokejbalové hřiště. Sportovní hala města je rozdělena na dvě části. Místní školy mají své vlastní sportovní haly a sportoviště. Mimo sportovní zařízení města se v Hustopečích nachází dvě posilovny. Cestou k Hustopečským rybníkům sídlí sportovní stáj Valkýra a jezdecká stáj Sonet. Z neznámějších, každoročních sportovních závodů lze jmenovat Novoroční turnaj ve futsalu, Tříkrálový volejbalový turnaj, Hustopečský džbánek (plavecké závody), Plavecká soutěž měst, Hustopečské skákání (halový závod Moravské výškařské tour), Mezinárodní turnaje v kopané, Hustopeče Beach Open (plážový volejbal), automobilová Agrotec rally, Hustopečský kameňák (závod horských kol), Vánoční běh městem a mnoho dalších. K nejúspěšnějším oddílům patří Házená Legata Hustopeče, FC Hustopeče, stolní tenisté TJ Agrotec, karatisté L.F.C. Karate, mažoretky Lady Stars Hustopeče.

5.3.7 Společenské a kulturní akce

Město Hustopeče je místem dění mnoha společenských, kulturních, sportovních a vinařských akcí. Kromě již dříve zmíněných Krojových plesů se v měsících leden až březen koná Veterinární ples, Country bál, Ples Gymnázia T. G. Masaryka, Děkanátní ples, Dětský karneval a Rybářská zábava. V květnu se koná Krok sun krok (nesoutěžní přehlídka tanečních skupin) a Májové notování (hudební festival folklórní a dechové hudby). V červnu se koná Concentus moraviae (festival vážné hudby). V červenci se na nádvoří domu U Synků koná po dobu 14 dní Divadelní festival Pod širým nebem. Po dobu letních prázdnin se u M-klub koná letní kino, promítá se vždy po setmění. V říjnu začínají lekce taneční polepšovny či klasické taneční. V říjnu se vyráží na Divácké putování Maryša. V listopadu se po dobu několika dní koná Šmardovo sousedské divadlo, což jsou nesoutěžní přehlídky amatérských divadel. Po dobu adventu se v kostele konají čtyři adventní koncerty. Firma Agrotec Hustopeče pravidelně pořádá na Dukelském náměstí ohňostroj k ukončení roku. Kromě těchto každoročních akcí se mohou obyvatelé i návštěvníci Hustopeče těšit na koncerty skupin různých žánrů či různé show, které se konají alespoň jednou do měsíce v sále Společenského domu. Dále nesmíme zapomenout na pravidelný program Hustopečského kina, pravidelné výstavy Městského muzea a galerie a různé semináře a výstavy v Hustopečské knihovně.

5.4 Porovnání a zhodnocení historické a současné krajiny v Hustopečích

Pro analýzu současné krajiny byly využity dva mapové portály (viz Přílohy č. 1-4).

Současný stav krajiny

Pro hodnocení stavu krajiny je potřeba si určit, které prvky tvoří v Hustopečích krajinnou matici, plošky a koridory. Krajinnou maticí je v k. ú. orná půda. Ploškami je ve sledovaném území sídlo, průmyslový areál u železniční stanice Šakvice, průmyslový areál směrem na Kurdějov, sady a zahrady, rybníky a také vinice. Koridory jsou zde větrolamy, řeka Štinkavka, dálnice D2, silnice, železnice a cesty. Krajinu v Hustopečích si pro zkoumání rozdělíme na severní a jižní část, kdy hranicí je dálnice D2.

Jižní část Hustopeče tvoří ze $\frac{3}{4}$ orná půda. Jedná se o velké kultury orných půd, ostře od sebe oddělené. Zbylou asi $\frac{1}{4}$ jižní části tvoří plošky (především průmyslový areál,

zbytky sadů a zahrad, vinice, les). Jedná se o izolované, homogenní, různě velké plošky s ostrým přechodem. Severní část Hustopečí tvoří heterogenní zemědělská půda s těžko určitelným přechodem a neostrými hranicemi. Také je těžké určit matrici. Matricí je mozaika zemědělských, malých kultur (louky a pastviny, TTP, les, orná půda). Najdeme zde velké množství ploch vinohradů oproti jižní části. Krajina zde ale pustne, je svažitá a těžko dostupná technikou. Vystupují zde sady, které jsou sceleny do velkých bloků, které jsou hodnotné z hlediska minulosti, paměti krajiny. Střed katastrálního území tvoří sídlo, dálnice D2, silnice a průmyslové plochy ve městě. Dochází k masivní výstavbě nových rodinných domů a bytů a to především ve východní části sídla.

Stav krajiny v 50. letech (1953)

V jižní části Hustopečí byla v 50. letech matricí orná půda. Tato půda byla složena z menších bloků, než je tomu v současné době. Ploškou zde byla železniční stanice a pár sadů. Jednalo se o homogenní krajinu tvořenou převážně jen ornou půdou. V severní části Hustopečí byla matricí také orná půda s drobnou pozemkovou držbou. Ploškami zde byly lesy, vinohrady, ovocné sady a rybníky. Probíhalo zde intenzivní zemědělství na pozemcích scelených do malých bloků. Můžeme vidět ostré přechody mezi jednotlivými typy Land use. Oproti současnosti zde bylo minimum lesů a více orné půdy a vinohradů. Střed území tvořilo sídlo o menší rozloze, než je tomu v současnosti. Územím ještě nevedla dálnice D2.

Stav krajiny v 19. století (2. vojenské mapování)

V jižní části Hustopečí byla matricí z ½ orná půda a z ½ vinice. V širším měřítku tvořila matrici orná půda. Orná půda ležela na rovinách, vinohrady naopak ve svazích. Zbytek tvořily plošky, kterými zde byly TTP (asi 10 % jižní části). TTP ležely v nivních, podmáčených půdách v údolích. Tyto louky a pastviny vytvářely koridory územím a tvořily vodoteče v krajině. Jednalo se o velké izolované plochy. Toto ostré ohraničení je typické pro intenzivní zemědělství. Po roce 1900 se v Evropě objevil révokaz, který zničil skoro všechny vinice. Mezi tím, než se začaly vysazovat nové vinice, se zde vysadily ovocné stromy. Střed katastru Hustopečí tvořilo sídlo s velkým množstvím zahrad a veřejné zeleně. V severní části Hustopečí opět nelze jasně určit krajinnou matrici. Ploškami zde byly louky a pastviny, vinice, sady, orná půda, les. Orná půda se nacházela na rovinách a TTP v údolích. Vinice a sady byly na svazích. Jednalo se o velice heterogenní krajinu, kde se prolínalo mnoho kultur.

5.5 Kvalitativní zhodnocení stavu a významu vinic v Hustopečích

V současné době je v Hustopečích 274 ha vinic, což tvoří 11 % katastru území Hustopečí. Tyto vinice leží na jižních, osluněných svazích. Viniční tratě a vinice jsou umístěny v okrajových, kopcovitých částech města (nejvíce vinic najdeme ve směru k Hustopečským rybníkům a Mandloňovým sadům, cestou na Starovice, Starovičky, Horní Bojanovice a Šakvice). Tyto vinice sousedí nejčastěji s dalšími vinicemi, ovocnými sady (celkem 131 ha) nebo s ornou půdou (celkem 1 171 ha). Jsou vysazovány i nové vinice na místě starých vinic, kde se však pár let pěstovala jiná plodina (např. pšenice, ječmen, na závěr ideálně hořčice), teprve poté se založil nový vinohrad (viz Příloha č. 5). Hustopeče si z hlediska vinohradnictví a vinařství můžeme rozdělit na velkovýrobu Znovínu Znojmo a malovýrobu místních zahrádkářů a soukromých vinařů. Společnost Znovín Znojmo se svým 100 % podílem obdělává všechny vinice po zaniklém JZD, zbylou (nepatrnou) část tvoří místní zahrádkáři, místní vinaři, spousta vinic je však i opuštěných a ponechaných ladem (viz Příloha č. 6).

Kromě protierozní ochrany mají vinohrady také velkou estetickou funkci, chrání krajinu jako celek a podílí se na krajinném rázu. Zdravotní stav vinic je v Hustopečích na dobré úrovni, avšak nutná je prevence, aby k výskytu a šíření chorob vůbec nedocházelo. Hodně dělají i zelené práce ve vinohradech (částečné odlistění, odlamování zálistků, probírka hroznů), díky kterým nedochází k výskytu a šíření houbových chorob. Musí se však používat chemická ochrana, kdy největším problémem jsou houbové choroby (plíseň révová a padlí révové), obaleč, roztoči a révokaz (mšička révová). V Hustopečích se pravidelně monitoruje teplota a srážky, a poté se vyhodnocuje, kdy je vhodné či naopak nevhodné ošetřit révu. Chemické postřiky však zůstávají na slupkách hroznů. Dnes ale i existují přípravky s minimálním obsahem chemikálií. Jedná se o přípravky, které vniknou přímo do organismu škůdce a zahubí ho. V Hustopečích najdeme i pár biovinařů, kteří nesmí chemickou ochranu používat, ti mohou díky genetickému inženýrství používat rezistentní odrůdy révy vinné.

Místní vinice, které vlastní zahrádkáři a ostatní vinaři mají v průměru 20-25 let (viz Přílohy č. 7 a 8). Řádky těchto soukromých subjektů jsou po vrstevnici. Zahrádkáři a soukromí vinaři zatravnění mezi řádky nepoužívají, všechny řádky ručně okopávají (viz Příloha č. 9). Místní zahrádkáři a drobní vinaři používají střední vedení révy vinné s úzkým sponem, jelikož vinice obdělávají ručně, bez mechanizace (1,5 - 2,0 m x 1,0 - 1,2 m). Jedná se o 5000 až 5 500 keřů na 1 hektar.

Vinice, které vlastní Znovín Znojmo jsou mladší, mají v průměru 12 let. Vinohrady po bývalém JZD mají řádky po spádnicí. Velkovýroba v Hustopečích používá metodu, kdy každý druhý řádek je zatravněn a každý druhý kultivován (viz Příloha č. 10). Výhod zatravnění je několik: zabraňuje se tak erozi, zvyšuje se humus v půdě, navrácí se edafon a živiny, dochází k provzdušnění půdy, nedochází tolik k utlačování půdy, voda se tu déle zdrží. Používá se přirozené zatravnění či travní směsi (hořčice, hrách). Podmínkou takového zatravnění meziřádků je však pravidelné kosení trávy na 5-8 cm a mulčování. Musí se stále udržovat nízký porost, aby nedocházelo k výparům vody, zatravnění i eliminuje plísňové choroby. Místní velkovýroba používá vysoké vedení révy vinné s širokými spony kvůli mechanizaci (3,0 - 3,5 m x 1,2 - 1,3 m). Jedná se o 2 500 až 3 000 keřů na 1 hektar.

6 DOTAZNÍKOVÁ ŠETŘENÍ

6.1 Dotazníkové šetření mezi uživateli vinařských stezek v JMK

Pro účely analýzy a zhodnocení přínosů a nedostatků vinařských stezek z pohledu návštěvníků Jihomoravského kraje bylo využito kvantitativního výzkumu. Výzkum obsahoval otázky otevřené, polootevřené, uzavřené i otázky identifikační. Sběr odpovědí probíhal od listopadu 2014 až do ledna 2015 a to pouze elektronicky pomocí webu survio.com. Respondentů ochotných zúčastnit se analýzy bylo celkem 90. Otázky, které byly uživatelům vinařských stezek kladeny, jsou součástí Přílohy č. 11.

Profil respondentů

Z celkového počtu 90 respondentů tvořily ženy 60 % a muži 40 %. Největší část respondentů tvořili turisté ve věku 15-29 let (68 %), poté turisté ve věku 30-49 let (22 %). Nejmenší zájem účastnit se analýzy měli turisté ve věku nad 50 let (10 %), jelikož buď již neprovozují cykloturistiku či nemají přístup k internetu, kde byl dotazník zveřejněn. S věkovou strukturou souvisí i ekonomická aktivita oslovených respondentů. Největší část (48 %) tvoří pracující občané, 36 % tvoří současní studenti, 14 % tvoří pracující studenti a 2 % tvoří nezaměstnaní a důchodci.

Vyhodnocení dotazníku

Osloveným 90 turistům z různých koutů České republiky bylo kromě identifikačních otázek položeno následujících 17 otázek:

1. Co si představíte pod pojmem vinařská turistika?

Tato otázka byla zcela otevřená a turisté mohli vymýšlet různé definice vinařské turistiky. Nevyskytl se žádný jedinec, který by nebyl schopný na tuto otázku zodpovědět. V následující tabulce jsou odpovědi seřazeny dle četnosti výskytu.

Tab. 5: Pojem vinařská turistika dle uživatelů (zdroj: vlastní zpracování)

Odpovědi turistů	Počet
Poznávání vinařských oblastí, vinných sklepů a možnost ochutnávek vína	20
Putování jižní Moravou na kole za vínem, výlet na kole za vínem	16
Jízda na kole se zastávkami ve vinných sklepech	7
Víno, kolo a akce	6
Cestování za degustováním vína	5
Sklepy, víno, léto, dobrá nálada, pohoda, relaxace, zážitky	5

Projížďka na kole zajímavými místy a příjemnou krajinou přes vinařské oblasti	5
Cyklovýlet s poznáním nádherné krajiny a ochutnáním dobrého vína	4
Víno, jižní Morava, vinice	3
Popíjení vína a turistika v jednom	3
Od vinice k vinici a od sklípku ke sklípku (pěšky či na kole)	3
Spojení sportu, vína, památek, místních zvyků a pohostinnosti lidí	3
Turistika spojená s vinohrady a vínem	3
Návštěvu vinařského kraje	3
Příroda, folklór a dobré víno	2
Cestovní ruch zaměřený na ochutnávky vín a veškeré ostatní nabízené služby	2

2. Konzumujete alkohol před jízdou na kole?

Na tuto otázku měli turisté na výběr ze čtyř možností. 46 turistů, což je více než polovina oslovených uvedlo, že alkohol před jízdou spíše nekonzumují. 23 turistů uvádí, že alkohol určitě nekonzumují. Dalších 13 turistů alkohol před jízdou spíše konzumuje a zbylých 8 alkohol určitě konzumuje. Výsledky u této otázky dopadly velice uspokojivě.

3. Splňují vinařské stezky Vaše očekávání?

Zde mohli turisté odpovědět pouze ano či ne. 75 turistů uvádí, že vinařské stezky splňují jejich očekávání, u zbylých 15 turistů vinařské stezky bohužel očekávání nespĺňují.

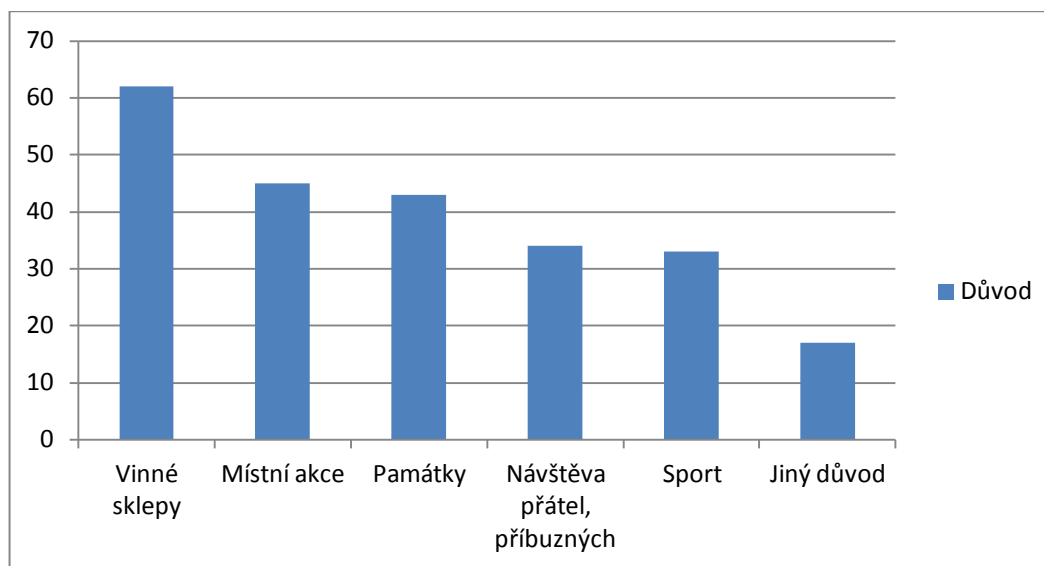
4. Jak dlouho se zde za účelem vinařské turistiky obvykle zdržujete?

U této otázky měli turisté na výběr ze tří možností. Nejvíce, téměř polovina turistů se zde nejčastěji zdržuje dva dny či na víkend. Dále pak více než třetina turistů je zde nejčastěji pouze na jeden den, tedy bez přenocování a zbylých 14 turistů sem jezdí obvykle na více než tři dny.

5. Jaký je hlavní důvod, kvůli kterému navštěvujete jižní Moravu?

U této otázky mohli turisté vybrat více možností či uvést jiný důvod, který nebyl nabízen. Nejčastější odpovědí, která se objevila 62 krát bylo, že sem turisté jezdí za vinnými sklepy. Druhou nejčastější odpovědí, která se objevila 45 krát (což je přesně polovina oslovených) byla návštěva místních akcí. Třetí nejčastější odpovědí, která se objevila 43 krát, byla návštěva památek. 34 krát se objevila odpověď návštěva známých a přátel, 33 krát se objevila odpověď za sportem. Zbylých 17 turistů si nevybralo z následujících možností, a proto uvedli jiné důvody, které jsou následující: místo

trvalého bydliště, konzumace vína, místní krajina, pohostinnost místních lidí, návštěva chalupy, studium, zábava a rekreace, skauting.

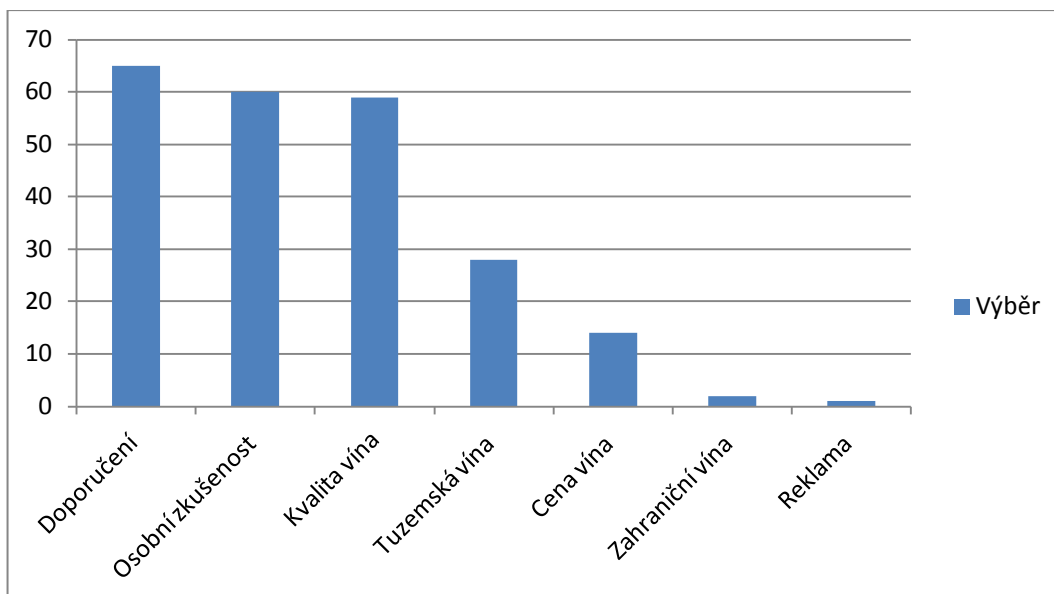
Obr. 10: Hlavní důvod návštěvy jižní Moravy (zdroj: vlastní zpracování)

6. Je podle Vás marketingová propagace vinařských stezek mimo jižní Moravu dostatečná?

U této otázky měli turisté na výběr ze tří možností. 39 z nich si myslí, že marketingová propagace není dostatečná. 31 z nich neví, zda je propagace mimo jižní Moravu dostatečná a zbylých 20 turistů si myslí, že marketingová propagace vinařských stezek je dostatečná. Důvodem, proč velká část turistů nedokázala odpovědět, bylo to, že jsou sami z jižní Moravy a nedovedou tedy propagaci mimo toto území posoudit.

7. Podle čeho si vybíráte vinaře/vinařství?

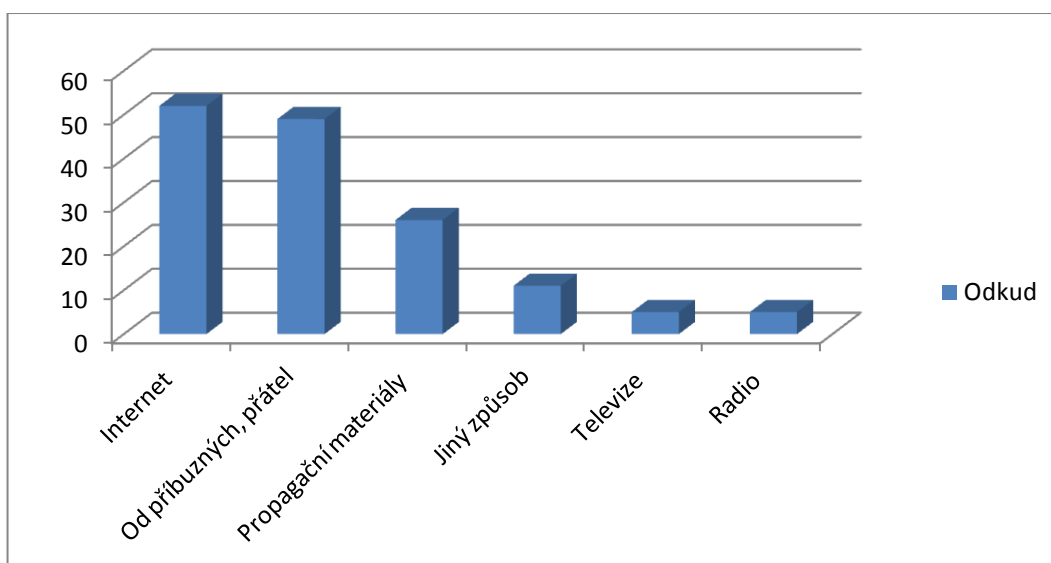
U této otázky mohli turisté opět vybrat více možností či uvést jiný vlastní důvod. Nejčastější odpovědí, která se objevila 65 krát bylo, že výběr vinaře či vinařství probíhá dle doporučení od známých a přátel. 60 krát se objevuje odpověď, že výběr závisí na osobní zkušenosti s vínem či vinařem. 59 turistů si vybírá vinaře dle kvality vína. 28 turistů si vybírá pouze vína od českých vinařů. 14 turistů vybírá vína dle ceny, dva turisté si vybírají vína od zahraničních vinařů a pouhý jeden oslovený turista si vybírá vinaře/ vinařství dle reklamy. Nikdo z oslovených turistů nezvolil možnost vlastní odpovědi.

Obr. 11: Podle čeho si uživatelé vybírají vinaře (zdroj: vlastní zpracování)

8. Odkud jste se o vinařské turistice dozvěděli?

I zde mohli turisté zvolit více možností odpovědí či mohli uvést vlastní způsob. Nejčastěji, 52 krát se turisté o vinařské turistice dozvěděli prostřednictvím internetu. 49 turistů se o vinařské turistice dozvědělo od příbuzných a přátel. 26 turistů o vinařské turistice ví prostřednictvím propagačních materiálů. 11 turistů zvolilo možnosti uvést jiný způsob, odkud se o vinařské turistice dozvěděli, například: ze školy, z práce, z veletrhů či vlastní zkušenost. Zbylých 10 turistů uvádí, jako zdroj televizi či rádio.

Obr. 12: Odkud se uživatelé o vinařské turistice dozvěděli (zdroj: vlastní zpracování)

9. Kde obvykle hledáte informace o vinařské turistice?

U této otázky mohli turisté uvést opět více způsobů či uvést svůj vlastní způsob. 79 turistů z 90 hledá informace o vinařské turistice na internetu. Dalších 35 turistů shání informace u příbuzných a přátel. 19 jich pak hledá pomocí propagačních materiálů a zbylí čtyři turisté uvedli, že informace o vinařské turistice nevyhledávají.

10. Jezdíte dle vyznačených cyklotras a cyklostezek?

Tato otázka byla uzavřená a turisté mohli odpovídati ano či ne. 71 z 90 oslovených turistů jezdí dle vyznačených cyklostezek a cyklotras. Zbylých 19 jich dle vyznačených stezek a tras nejedí.

11. Jste spokojeni s kvalitou povrchu, čistotou, značením vinařských stezek?

U této otázky měli turisté na výběr ze čtyř možností. Nejvíce, 63 turistů je spíše spokojeno, 13 turistů je spíše nespokojeno, dalších 10 jich je určitě spokojeno a zbylí čtyři turisté jsou určitě nespokojeni. To jsou velice pozitivní výsledky, jelikož 76 z 90 oslovených odpovědělo pozitivně.

12. S kým nejčastěji provozujete vinařskou turistiku?

Tato otázka byla uzavřená a na výběr byly opět čtyři možnosti. Více jak polovina turistů (52 z celkových 90) provozuje vinařskou turistiku nejčastěji s přáteli. 23 turistů provozuje vinařskou turistiku s partnerem či partnerkou, 9 turistů s rodinou a zbylých šest turistů jezdí po vinařských stezkách samotných.

13. Považujete možnosti vinařské turistiky na jižní Moravě za dostatečné?

I zde měli turisté na výběr pouze ze čtyř odpovědí. 48, což je více než polovina oslovených, považuje možnosti vinařské turistiky za spíše dostatečné. Dalších 29 turistů považuje možnosti vinařské turistiky za určitě dostatečné a zbylých 13 turistů vidí možnosti vinařské turistiky na jižní Moravě spíše nedostatečné. Výsledky této otázky opět mile překvapily, jelikož 77 turistů z 90 odpovědělo kladně.

14. Máte osobní zkušenost se zahraniční vinařskou turistikou?

Více jak 2/3 oslovených (přesněji 67) nemá zkušenosti se zahraniční vinařskou turistikou. Zbylých 23 tyto zkušenosti má, odkud přesně uvádí následující tabulka.

Tab. 6: Zkušenost se zahraniční vinařskou turistikou (zdroj: vlastní zpracování)

Země	Počet
Rakousko	17
Slovensko	6
Francie	3
Maďarsko	1
Anglie	1
Německo	1
Kanada	1
Slovinsko	1
Řecko	1

15. Víte o certifikaci vinařské turistiky?

Na tuto otázku mohli turisté odpovědět ano či ne. Více jak 2/3 oslovených (přesněji 66) turistů neví o certifikaci vinařské turistiky. Zbylých 24 turistů ví o certifikaci vinařské turistiky. Výsledky této otázky překvapily, jelikož se očekává, že turisté vyhledávají certifikované služby.

16. Vidíte pozitiva, která vinařské stezky a vinařská turistika přináší pro JMK?

Tato otázka byla zcela otevřená a turisté mohli vymýšlet různá pozitiva a silné stránky vinařských stezek a vinařské turistiky. Většinou turisté uváděli více, než jedno pozitivum. Avšak byli osloveni i turisté, kteří nedokázali najít žádné pozitivum. V následující tabulce jsou odpovědi turistů seřazeny dle četnosti výskytu.

Tab. 7: Pozitiva dle uživatelů vinařských stezek (zdroj: vlastní zpracování)

Odpovědi turistů	Počet
Ekonomický přínos, zisk pro obec	27
Příliv turistů do JMK (českých i zahraničních)	26
Propagace JMK a vinařství	25
Rozvoj a podpora cestovního ruchu v JMK	18
Podpora místních vinařů	8
Nevím, nedokáži posoudit	6
Podpora místních podnikatelů (V+U+S+S)	6
Přenesení zkušeností a zážitků dalším přátelům a známým	4
Udržování tradic	3

17. Vidíte negativa, která vinařské stezky a vinařská turistika přináší pro JMK?

I tato otázka byla zcela otevřená a turisté mohli vymýšlet různé negativa a slabé stránky vinařských stezek a vinařské turistiky. Zde turisté uváděli pouze jedno negativum, či žádné negativum nevidí či naopak o žádném neví. V následující tabulce jsou odpovědi seřazeny dle četnosti výskytu.

Tab. 8: Negativa dle uživatelů vinařských stezek (zdroj: vlastní zpracování)

Odpovědi turistů	Počet
Ne, žádná negativa nevidím	34
Nevím, nic mě nenapadá	11
Opilí řidiči, cyklisti na silnicích	9
Nepořádek, odpadky, znečištění, devastace	9
Konflikty, hlučnost, vandalismus a možný nárůst kriminality	9
Zvýšená nehodovost a úrazy	7
Kombinace alkoholu a jízdy na kole, nemožnost spojit tyto dvě aktivity	6
Špatný stav a kvalita stezek	5
Zkreslené představy o JMK (seriál Vinaři)	3
Nejde o pití vína, ale o ochutnávky vzorků vína	1

6.2 Dotazníkové šetření mezi residenty města Hustopeče

Pro účely analýzy a zhodnocení přínosů a nedostatků vinařských stezek z pohledu obyvatel jedné vinařské obce Jihomoravského kraje bylo využito kvantitativního výzkumu. Výzkum probíhal ve městě Hustopeče, které se nachází ve Velkopavlovické vinařské podoblasti. Výzkum obsahoval otázky otevřené, uzavřené a otázky identifikační. Sběr odpovědí probíhal v prosinci 2014 a lednu 2015 a to pouze elektronicky pomocí webu survio.com. Respondentů ochotných zúčastnit se analýzy bylo celkem 50. Otázky, které byly obyvatelům města Hustopeče kladeny, jsou součástí Přílohy č. 12.

Profil respondentů

Z celkového počtu 50 oslovených obyvatel tvořily přesně polovinu ženy a polovinu muži. Největší část respondentů tvořili obyvatelé ve věku 15-29 let (64 %), poté obyvatelé ve věku 30-49 let (22 %), nejmenší část pak tvořili obyvatelé ve věku nad 50 let (14 %). Největší část (44 %) tvořili pracující, 32 % studenti, 12 % pracující studenti a 12 % nezaměstnaní a důchodci.

Vyhodnocení dotazníku

Osloveným 50 obyvatelům města Hustopeče bylo kromě tří identifikačních otázek položeno následujících 11 otázek:

1. Co si představíte pod pojmem vinařská turistika?

Tato otázka byla zcela otevřená a obyvatelé Hustopečiči mohli vymýšlet různé definice vinařské turistiky. Nevyskytl se žádný jedinec, který by nebyl schopný na tuto otázku zodpovědět. Někteří jedinci uvedli i více než jednu definici. V následující tabulce jsou odpovědi seřazeny dle četnosti výskytu.

Tab. 9: Pojem vinařská turistika dle obyvatel Hustopečiči (zdroj: vlastní zpracování)

Odpovědi obyvatel Hustopečiči	Počet
Putování po jižní Moravě za vínem, cestování na jih Moravy za vínem	20
Otevřené vinné sklípky s ochutnávkou vín	12
Ze sklepa do sklepa	10
Cyklostezky mezi vinohrady a vinařskými uličkami	8
Rekreace spjatá s vínem, gastronomií, sportem, památkami a tradicemi	5
Poznávání krás jižní Moravy	4

2. Využíváte vinařské stezky?

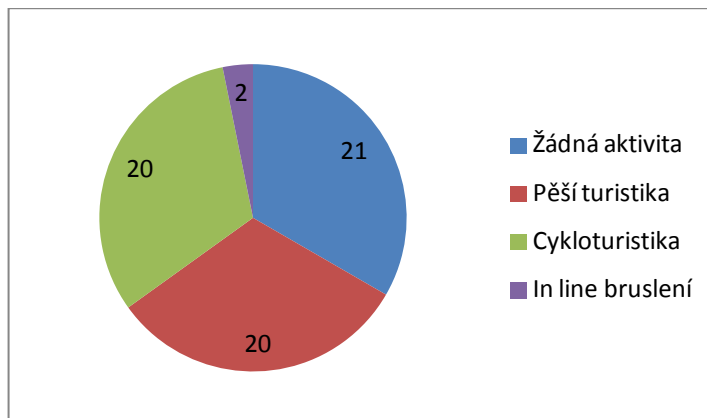
Tady mohli místní obyvatelé odpovědět ano či ne. Více jak polovina oslovených (27) stezky využívá, zbývajících 23 obyvatel města Hustopeče stezky nevyužívá. Z celkového počtu 50 oslovených jich poté 18 uvedlo důvod, proč tyto stezky využívají či naopak nevyužívají.

Mezi důvody, proč vinařské stezky místní obyvatelé využívají, patří například: místní akce, krása vinohradů, fotografování, odpočinek, vinné sklepy, pěkná krajina, sport a výlety. Mezi důvody, proč vinařské stezky místní obyvatelé naopak nevyužívají, patří například: špatné značení stezek, obyvatelé nemají potřebu ani důvod je vyhledávat či se nezajímají o tuto problematiku.

3. Kterou z aktivit na vinařských stezkách provozujete?

U této otázky mohli obyvatelé Hustopečiči zvolit více možností. 21, tedy nejvíce oslovených na vinařských stezkách neprovozuje žádnou z nabízených aktivit.

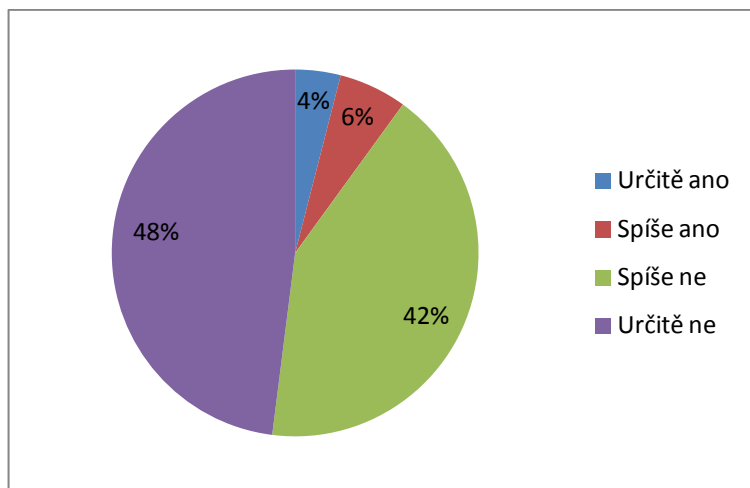
20 oslovených provozuje cykloturistiku, dalších 20 pěší turistiku a dva obyvatelé in-line bruslení.

Obr. 13: Aktivity provozované na vinařských stezkách (zdroj: vlastní zpracování)

4. Konzumujete na vinařských stezkách před jízdou alkohol?

U této otázky měli místní občané na výběr ze čtyř možností. 48 % oslovených uvedlo, že alkohol před jízdou určitě nekonzumují, 42 % oslovených alkohol spíše nekonzumuje. Zbýlých 10 % oslovených alkohol před jízdou konzumuje. Výsledky u této otázky dopadly více než uspokojivě, jelikož 90 % nekombinuje jízdu s alkoholem.

Obr. 14: Konzumace alkoholu před jízdou na kole (zdroj: vlastní zpracování)

5. Vadí Vám nějakým způsobem vinařské stezky?

Tady měli obyvatelé Hustopečí na výběr ano či ne, avšak všichni (50 obyvatel) zvolilo možnost ne, tedy, že jim vinařské stezky žádným způsobem nevadí.

6. Navrhujete nějaké změny, zlepšení vinařských stezek?

Otázka byla zcela otevřená a obyvatelé mohli říci své návrhy na zlepšení těchto stezek.

Tab. 10: Návrh změn či zlepšení od obyvatel Hustopečí (zdroj: vlastní zpracování)

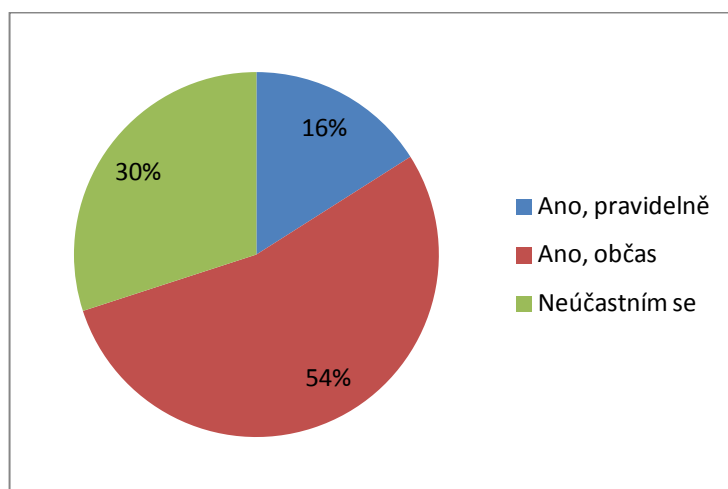
Odpovědi obyvatel Hustopečí	Počet
Nenavrhují	26
Zlepšení stavu stezek (povrch, značení, údržba)	14
Lepší reklama a větší propagace	4
Více map a zajímavostí kam na stezkách vyrazit	2
Zajistit, aby turista mohl navštívit vše, co si přečetl	2
Kontroly alkoholu a malá tolerance alkoholu v krvi	2

7. Jste názoru, že vinařské stezky jsou určeny pouze turistům?

U této otázky měli obyvatelé na výběr buď ano či ne. Z celkového počtu 50 si jich 43 myslí, že vinařské stezky nejsou určeny pouze turistům. Zbýlých 7 obyvatel je názoru, že vinařské stezky jsou určeny pouze pro turisty.

8. Účastníte se vinařských akcí, které organizuje město Hustopeče?

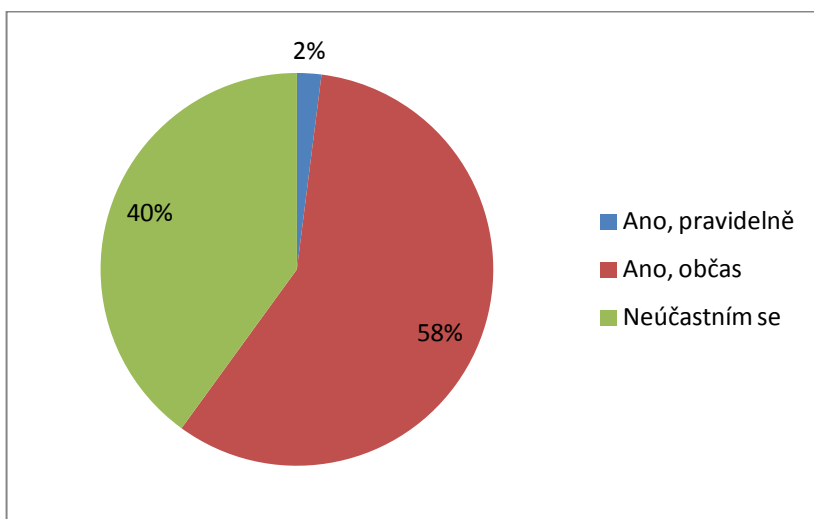
Tady měli obyvatelé Hustopečí na výběr ze tří možností. Více než polovina oslovených, přesněji 54 %, se občas účastní vinařských akcí v Hustopečích. 15 obyvatel se neúčastní vinařských akcí ve městě Hustopeče a zbylých osm obyvatel Hustopečí se pravidelně účastní vinařských akcí v obci.

Obr. 15: Účast na vinařských akcích v obci (zdroj: vlastní zpracování)

9. Účastníte se vinařských akcí v jiných obcích?

I u této otázky měli obyvatelé Hustopečí na výběr ze tří možností. Více než polovina oslovených, přesněji 58 % obyvatel, se občas účastní vinařských akcí v okolních obcích. 20 obyvatel z Hustopečí se neúčastní vinařských akcí v jiných obcích a jeden obyvatel z Hustopečí se pravidelně účastní vinařských akcí v jiných obcích.

Obr. 16: Účast na vinařských akcích v jiných obcích (zdroj: vlastní zpracování)

10. Uveďte nějaká pozitiva a silné stránky vinařských stezek a vinařské turistiky.

Tato otázka byla zcela otevřená a obyvatelé Hustopečí mohli vymýšlet různá pozitiva a silné stránky vinařských stezek a vinařské turistiky. Většinou turisté uvedli více, než jedno pozitivum. Avšak byli osloveni i obyvatelé, kteří nedokázali odpovědět. V následující tabulce jsou odpovědi seřazeny dle četnosti výskytu.

Tab. 11: Pozitiva vinařských stezek dle obyvatel Hustopečí (zdroj: vlastní zpracování)

Odpovědi obyvatel Hustopečí	Počet
Příliv turistů	15
Zisk pro město, vinaře, podnikatele	11
Kulturní vyžití a poznávání nových lidí	8
Jedinečnost a originalita jižní Moravy	8
Aktivní odpočinek	8
Propagace města a vinařů	7
Zviditelnění regionu	5

Nevím	4
Vyšší návštěvnost ubytovacích a stravovacích zařízení	3

11. Uveďte nějaká negativ a slabé stránky vinařských stezek a vinařské turistiky.

Tato otázka byla zcela otevřená a obyvatelé Hustopečí mohli vymýšlet různá negativa a slabé stránky vinařských stezek a vinařské turistiky. Místní obyvatelé uváděli pouze jedno negativum, či žádné negativum nevidí či naopak o žádném neví. V následující tabulce jsou odpovědi seřazeny dle četnosti výskytu.

Tab. 12: Negativa vinařských stezek dle obyvatel Hustopečí (zdroj: vlastní zpracování)

Odpovědi obyvatel Hustopečí	Počet
Žádné nevidím	11
Nevím	8
Neukázněnost turistů	8
Nekvalitní povrch a značení stezek, neudržování stezek	7
Příliv turistů může omezovat místní obyvatele	6
Nebezpečí úrazu v důsledku požití alkoholu	5
Zvýšený provoz cyklistů na silnicích	3
Nedokonalá síť vinařských stezek a neúplnost zázemí pro turisty	2

6.3 Rozhovory s vinařskými podniky v Hustopečích

Pro účely analýzy a zhodnocení přínosů a nedostatků vinařských stezek z pohledu místních vinařů a vinařství ve městě Hustopeče bylo využito kvalitativního výzkumu. Výzkum probíhal ve Městě Hustopeče v měsících září až listopad 2014 formou předem naplánovaných otevřených otázek. Sběr informací probíhal přímo u podnikatelů osobně, telefonicky či prostřednictvím e-mailu. Rozhovorů proběhlo celkem 22. Otázky, které byly podnikatelům kladeny, jsou součástí Přílohy č. 13.

Profil respondentů

Ze zmíněných 22 podnikatelů bylo osloveno 17 mužů a pět žen. Jelikož je vinohradnictví a vinařství doménou především mužů, oslovené ženy byly jejich manželkami či dcerami. Bylo osloveno 10 osob ve věku 30-49 let, sedm osob ve věku 15-29 let a zbylých pět ve věku nad 50 let.

Jak už bylo v práci dříve zmíněno, v Hustopečích se nachází dvě vinařské uličky: Vinařská (též známá pod názvem Pod Krajcákem) a Na Hradbách (též známá pod názvem Turhandle). 11 oslovených podnikatelů má vinný sklep v lokalitě Vinařská, osm v lokalitě Na Hradbách a zbylí tři podnikatelé mají vinný sklep v jiné části Hustopečí, přesněji v ulici Javorová, Alšova a Nádražní.

Mezi oslovenými byli například Hustopečský sklípek u Radů, Vinařství a sklep Aurora, Vinařství Fridrich, Vinařství rodiny Košuličovi, Vinařství Rustikal, Vinný sklep a penzion Herbenka, Vinný sklep a penzion u Vrbů, Vinařství Fabig, Vinařství Sedláček a další.

Vyhodnocení ankety

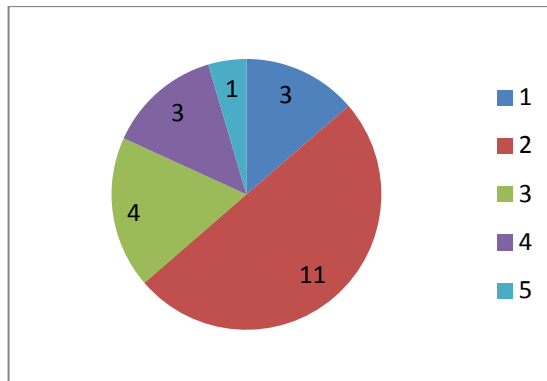
Osloveným vinařům a vinařstvím bylo kromě identifikačních otázek položeno následujících 14 otevřených otázek:

1. Spokojenost s propagací vinařské turistiky? 1-nejvíce, 5-nejméně

Z 22 oslovených vinařů a vinařství hodnotí 11 podnikatelů propagaci ve městě Hustopeče známkou 2, čtyři známkou 3, tři známkou 1, tři známkou 4 a jeden vinař známkou 5.

Důvod k nespokojenosti s propagací ve městě uvedlo pět vinařů, vinařství. Dva podnikatelé uvádí, že město málo propaguje vinařství a vinařskou turistiku. Jeden vinař zmiňuje, že ulice Na Hradbách je více propagována oproti ulici Vinařská. Toto označení je pravdivé, jelikož ulice Vinařská vznikla teprve nedávno a také se nachází poměrně daleko od centra města, oproti ulici Na Hradbách, která leží v centru města. Jeden vinař uvádí, že město Hustopeče je nulově propagováno ve srovnání s okolními vinařskými obcemi. Jeden vinař zmiňuje, že místní občané i turisté jsou informováni o akcích pouze prostřednictvím internetu, což samozřejmě nestačí a je zapotřebí zapojit i jiná média.

Co je důvodem ke spokojenosti s propagací ve městě, uvádí 11 vinařů a vinařství. Čtyři podnikatelé uvádí, že město se dobře a pravidelně stará o propagaci vinařství. Další čtyři vinaři zmiňují, že ve městě i jeho okolí je spousta pozvánek a reklam na spousty akcí, které vinařskou turistiku podporují po celý rok. Dva vinaři uvádí, že město Hustopeče vinaře finančně podporuje. Jeden vinař uvádí, že místní akce, mají u návštěvníků velkou oblibu a ohlas a turisté se sem pravidelně vrací.

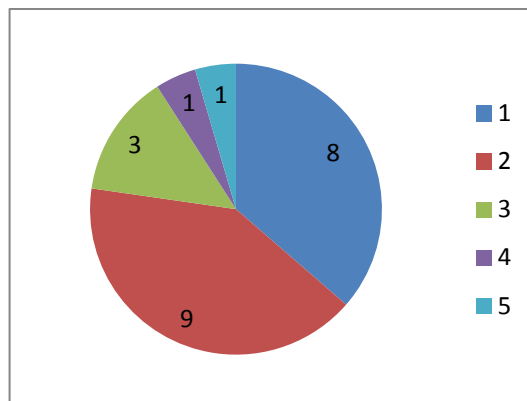
Obr. 17: Spokojenost s propagací vinařské turistiky (zdroj: vlastní zpracování)

2. Spokojenost s rozvojem vinařské turistiky? 1-nejvíce, 5-nejméně

Z 22 oslovených vinařů a vinařství hodnotí 17 podnikatelů rozvoj vinařské turistiky ve městě Hustopeče pozitivně, tři podnikatelé hodnotí rozvoj známkou 3, a pouze dva podnikatelé hodnotí rozvoj vinařské turistiky ve městě Hustopeče negativně.

Důvod špatného rozvoje uvedli čtyři vinaři, vinařství. Jednotlivé aktivity jsou neprovázané s jejími aktéry, jednotlivé turistiky pak spolu špatně komunikují. Dále se zde objevuje nezájem ze strany města, když vinaři něco chtějí či potřebují. A také, že další rozvoj není zapotřebí, stačí u stávajících akcí zvýšit propagaci a podrobněji informovat návštěvníky o jejich konání.

Důvod dobrého rozvoje uvedlo 12 vinařů, vinařství. 6 vinařů uvádí, že se koná stále více vinařských akcí, které se zaměřují na konzumaci vína nebo seznámení se a putováním po vinařském kraji. Tři vinaři zmiňují, že město se zasloužilo o propagaci a rozvoj, město permanentně buduje a dlouhodobě propaguje vinařství pomocí různých technologií. Dva vinaři vidí, že přijíždí stále více turistů. Jeden vinař uvádí, že dochází k ožívování tradic.

Obr. 18: Spokojenost s rozvojem vinařské turistiky (zdroj: vlastní zpracování)

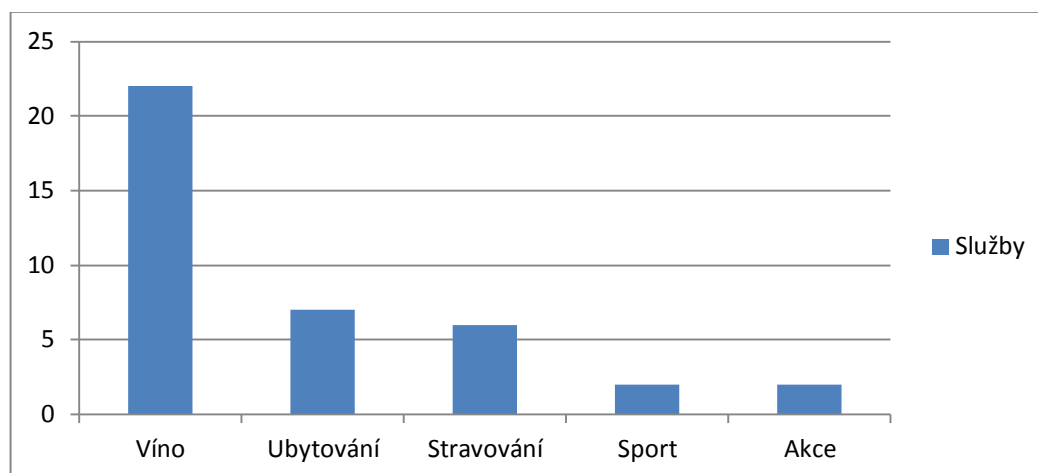
3. Myslíte si, že roste zájem o vinařskou turistiku?

Z 22 oslovených podnikatelů si pouze jeden myslí, že neroste zájem o vinařskou turistiku. Jako důvod uvádí, že vlivem ekonomické krize zájem o putování za vínem výrazně poklesl. Zbylých 21 vinařů vidí stále se zvyšující zájem o vinařskou turistiku.

4. Jaké služby u Vás turisté využívají?

Všech 22 oslovených podnikatelů nabízí turistům v prostředí svého vinného sklípku víno. 20 oslovených pěstuje a zpracovává své hrozny. Jeden vinař hrozny pěstuje, avšak zpracovávat si je nechává jinde. Jeden vinař hrozny nakupuje, avšak samotné víno vyrábí sám.

Sedm oslovených podnikatelů nabízí turistům možnost přímo se u něj ubytovat. Jedná se o prostory nad sklepem, v rodinném domě u vinaře či v penzioně, který vinař vlastní. Šest oslovených podnikatelů nabízí turistům i možnost stravování. Vinaři mají ve svých vinných sklepech jídelnu, kde servírují jejich vlastní speciality a pokrmy, někteří pak mají samotnou restauraci v rámci penzionu. Dva oslovení vinaři nabízí turistům i možnost sportování. Dva vinaři nabízí svým hostům i možnost organizovaného cyklovýletu.

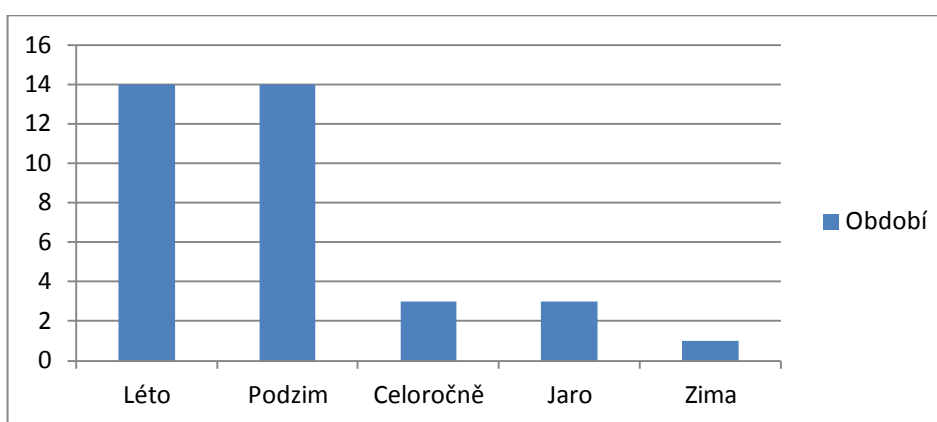
Obr. 19: Poskytované služby pro turisty (zdroj: vlastní zpracování)

5. Kontaktují Vás turisté před příjezdem nebo jezdí spíše neohlášeně?

15 z 22 oslovených vinařů kontaktují turisté před příjezdem. K pěti vinařům jezdí turisté jak neohlášeně, tak s předchozí rezervací. Ke zbylým dvěma vinařům jezdí turisté pouze neohlášeně, zde se jedná o vinaře malé, kteří vyrábí víno spíše pro sebe a známé.

6. V jakém ročním období Vás turisté nejvíce navštěvují?

14 z 22 oslovených podnikatelů navštěvují turisté nejvíce v létě a na podzim, přesněji v měsících červen-listopad. Jedná se o období letních prázdnin, kdy jsou v Hustopečích po celé dva měsíce Otevřené sklepy, dále je to období, kdy jsou nejlepší podmínky na cyklovýlety a také období burčáku a svatomartinských vín. Tři vinaři zaznamenávají nával turistů po celý rok zhruba stejně, jelikož se v Hustopečích každý měsíc koná nějaká akce, která přiláká turisty. Další tři vinaři mají nejvyšší návštěvnost na jaře, kdy se koná Hustopečský masopust či Slavnosti vína a mandloní. Pouhý jeden vinař vidí nejvyšší návštěvnost v zimě, kdy si k němu jezdí turisté pro víno na Vánoce a Silvestr.

Obr. 20: Největší příliv turistů (zdroj: vlastní zpracování)

7. Navštěvují Vás i turisté ze zahraničí? Odkud nejčastěji?

Polovinu oslovených podnikatelů nenavštěvují turisté ze zahraničí. Polovinu oslovených podnikatelů navštěvují turisté z jedné či více zemí. K sedmi vinařům jezdí turisté ze Slovenska, k pěti vinařům jezdí turisté z Polska, ke třem vinařům dojíždí turisté z Rakouska, ke třem vinařům až z Německa. Jeden vinař měl i návštěvu z Ameriky, jeden z Anglie a jeden i z Ruska. U těchto dalekých výprav se jedná vícedenní pobyty, kdy dojíždí 20-40 osob.

8. Máte i jiné zaměstnání než vinařství a vinohradnictví?

Jelikož je vinohradnictví a vinařství spíše koníčkem má 15 z 22 oslovených vinařů i jiné zaměstnání. Vinaři pracují například v hotelnictví, vlastní penzion, na MÚ, jsou důchodcem či studentem, OSVČ či pracují v některé z průmyslových fabrik ve městě Hustopeče. Zbylých sedm vinařů se naplno věnuje vinohradnictví a vinařství.

9. Vidíte nějaká negativa, slabé stránky vinařské turistiky?

Nejčastější odpovědi, která se objevila celkem 7krát byla odpověď, že vinaře žádná negativa nenapadají, či žádná nevidí. Tři vinaři vidí jako slabou stránku to, že se kombinuje jízda na kole, či jízda autem s alkoholem. Kombinace jízdy a alkoholu je totiž zakázána a ani v době konání akcí neexistuje povolená hladina alkoholu v krvi. Dva vinaři zmínili, že jako negativum vidí malou propagaci a špatnou informovanost o plánovaných akcích v obci. Dva vinaři uvádí, že existuje špatné a často chaotické a nepřehledné značení vinařských stezek. Dva vinaři zmiňují, že jsou zde problémem nedokončené cyklostezky a i jejich infrastruktura je nedokončená. Další dva oslovení vinaři uvádí jako slabou stránku to, že vzdělanost českého národa co se výroby a konzumace vína týká, je na nízké úrovni. Jako slabou stránku uvádí jeden vinař, že se jedná pouze o sezónní záležitost, kdy sem jezdí turisté za vínem. Jeden vinař zmiňuje, že pro neuvolněného vinaře je časově velmi náročné věnovat se naplno rodině, práci, vinohradnictví a vinařství a poté samotným turistům. Jeden oslovený vidí jako negativum to, že v době konání větších vinařských akcí v obci jsou mnohdy místní ubytovny přeplněny. Dalším negativem je, že záleží na poloze nejenom obce, ale také vinařské stezky a umístění sklepa. Když je umístěn sklep mimo centrum obce a mimo vinařskou stezku turisté ho těžko najdou. Předseda Svazu zahrádkářů ve městě pak vidí za problém malou podporu z Vinařského fondu.

Tab. 13: Negativa vinařských stezek dle podnikatelů (zdroj: vlastní zpracování)

Negativa a slabé stránky vinařských stezek	Počet odpovědí
Žádná nevidím, nevím o nich	7
Alkohol a jízda na kole či autem	3
Malá, špatná propagace, špatná informovanost	2
Špatné a chaotické značení stezek	2
Nedokončené cyklostezky, nedokončená infrastruktura	2
Malá vzdělanost národa o víně, neznalost	2
Sezónní záležitost	1
Časová náročnost pro neuvolněného vinaře	1
Malé kapacity ubytoven v době velkých akcí	1
Záleží na poloze obce a na umístění sklepa	1
Slabá podpora z Vinařského fondu	1

10. Jaké je podle Vás největší pozitivum vinařské turistiky?

Nejčastější odpovědi, která se objevila celkem 5krát byla odpověď, že roste zájem turistů o hrozny a víno. Čtyři oslovení vidí jako pozitivum to, že dochází k prosperitě

regionu, kraj si dělá reklamu a dochází k jeho zviditelnění. Na jižní Moravě se totiž nachází 96% vinogradů. Jedná se o regionální specifikum a unikum v České republice. Čtyři vinaři uvádí jako silnou stránku to, že dochází k podpoře a zviditelnění místních vinařů a podnikatelů, jejichž služeb turista využívá. Tři vinaři vidí jako pozitivum to, že dochází k seznámení se a poznání s výrobou vína, vinařstvím a lidé potom mají možnost porovnání s konkurencí. Další tři uvádí, že vinařská turistika přináší ekonomický přínos pro region, obec i vinaře. Podle tří vinařů dochází k podpoře cestovního ruchu vlivem přílivu turistů, kteří se sem dojeví bavit. Dva vinaři také uvádí, že se objevují nové příležitosti k podnikání a zaměstnanosti a to jak ve vinařství, tak gastronomii či pohostinství, jelikož jsou tyto aktivity provázány. Podle dvou vinařů je pozitivem to, že dochází k propagaci a prodeji moravského vína. Pro dva vinaře je pozitivem to, že dochází k opravám vinařských stezek i vinařských uliček, péči o krajinu a památky, aby zde byl turista spokojen a vracel se sem.

Tab. 14: Pozitiva vinařských stezek dle podnikatelů (zdroj: vlastní zpracování)

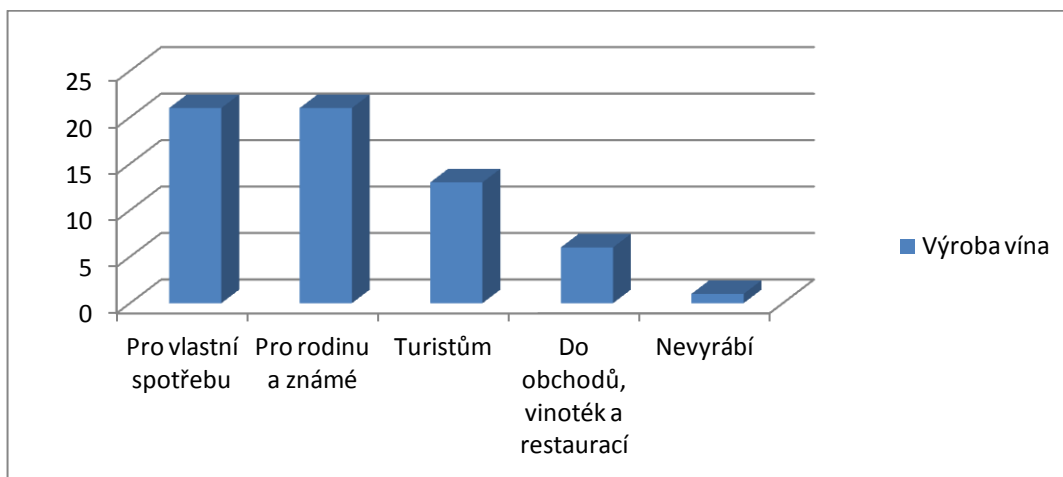
Pozitiva a silné stránky vinařských stezek	Počet odpovědí
Zájem turistů o hrozny a víno	5
Reklama kraje, prosperita regionu, zviditelnění	4
Podpora a zviditelnění místních vinařů a podnikatelů	4
Seznámení se a poznání s výrobou vína a vinařstvím	3
Ekonomický přínos pro region, obec, vinaře	3
Příliv turistů, kteří se zde baví	3
Příležitost k podnikání a zaměstnanost	2
Propagace moravského vinařství a prodej vína	2
Opravy vinařských stezek a uliček, péče o krajinu a památky	2

11. Je ve Vaší rodině vinogradnictví a vinařství tradicí? Pokud ano, jak dlouho?

Dva vinaři z celkového počtu oslovených uvádí, že u nich není vinařství tradicí, takže jsou první generací, která víno vyrábí. Tři oslovení vinaři se začali vinařství zabývat až kolem roku 2000. 50 let se vinařství věnují dva vinaři. Čtyři vinaři se zabývají vinařstvím 70-80 let. U pěti vinařů je vinogradnictví a vinařství tradicí již tři generace, u dvou vinařů čtyři generace. Tři vinaři uvádí, že jejich tradice je delší než 100 let. Kořeny jednoho vinaře sahají v jeho rodině až do roku 1604.

12. Vyrábíte víno spíše jen pro vlastní spotřebu, nebo i pro známé, případně prodáváte lahve turistům či do obchodů?

Z celkového počtu 22 oslovených jediný vinař nevlastní vinohrad ani nevyrábí víno, kupují si až hotové víno, které dále prodávají. Zbylých 21 vinařů vyrábí víno pro vlastní spotřebu, pro rodinu a známé. Ze zmíněných 21 vinařů pak 13 prodává lahve i turistům a 6 vinařů prodává lahve i do obchodů, vinoték či restaurací.

Obr. 21: Výroba vína (zdroj: vlastní zpracování)

13. Máte do budoucna v plánu zabývat se i ekologickým vinohradnictvím a vinařstvím?

14 oslovených podnikatelů nemá do budoucna v plánu podnikat v ekologickém režimu, avšak čtyři oslovení již v ekologickém režimu jsou a čtyři uvažují, že by se mu mohli do budoucna věnovat.

14. Účastníte se vinařských akcí v obci?

V Hustopečích se koná skoro každý měsíc nějaká vinařská akce. Z celkového počtu oslovených se 12 vinařů účastní těchto akcí pravidelně a zbylých 10 občas. Nebyl tedy osloven žádný vinař, který by se vinařských akcí v obci vůbec nezapojoval.

7 DISKUZE

Diplomová práce měla za úkol zhodnotit význam vinařských stezek pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji. Z výsledků, které byly získány studiem literatury, pozorováním a z dotazníkových šetření lze doporučit určité návrhy, které by mohly vylepšit současnou pozici vinařských stezek v cestovním ruchu.

Projekty vinařských stezek vytvořily vhodný základ k dalšímu rozvíjení vinařské turistiky, přilákání či zaujmutí nových zákazníků a rozvoje celého území, jimiž cyklostezky prochází. Nyní se nabízí možnost na tento projekt dále navazovat, záleží však pouze na povaze a schopnostech aktérů této příležitosti využít. Přispět ještě k většímu významu můžeme lepší propagací a hlavně lidskou pílí a přizpůsobivostí k novým věcem, které jsou pro okolí a rozvoj přínosné. Propagace je důležitou součástí při jakémkoli podnikání. Vinařské stezky, vinařská turistika i moravská vína obecně jsou propagována jak prostřednictvím internetových stránek, propagačními materiály, tak i prostřednictvím televizních reklam. V současnosti ovšem další rozvoj spočívá zejména v zefektivnění spolupráce a komunikace jednotlivých podnikatelských subjektů, obcí či organizací a jejich iniciativě. Je tedy možné uvažovat, že vinařská turistika má ještě mnoho příležitostí k rozvoji. Je však také zřejmé, že vinařská turistika se nerozvíjí a ani nebude ve všech regionech rozvíjet stejně.

Jak se stavět k otázce požití alkoholu a jízdy na kole? V tomto směru mají výhodu návštěvníci Pivních stezek, kteří mohou sáhnout po nealkoholickém pivu. Objevují se hlasy, které žádají o zavedení tolerance ve výši 0,3- 0,5 ‰ (jak je tomu například již v Rakousku), na druhou stranu je třeba si uvědomit, že i cyklista je účastníkem provozu. Přes den poznáváte na kole krajinu, památky a zvyky místní lidí a až večer navštívíte vinný sklep. Pokud se k návštěvě vinařských stezek postavíme tímto zodpovědným způsobem, není důvod proč tuto otázku požití alkoholu na kole dále řešit.

Na základě absolvovaných výzkumů byly zjištěny pozitiva a negativa vinařské turistiky a vinařských stezek. Z uvedených odpovědí tří skupin respondentů vyplývá, že si všichni velice dobře uvědomují přínosy a nedostatky vinařských stezek pro Jihomoravský kraj. Tyto přínosy a nedostatky jsou však vnímány podobně či úplně stejně místními občany, místními podnikateli i návštěvníky.

Mezi nejčastěji zmiňované přínosy vinařských stezek, které byly zjištěny vlastními výzkumy, patří:

- zisk pro město, vinaře a ostatní podnikatele v cestovním ruchu,
- příliv turistů do JMK,
- propagace JMK a vinařství,
- rozvoj a podpora cestovního ruchu v JMK.

Co se týče nedostatků vinařských stezek, zde bylo vlastními výzkumy zjištěno, že nejčastěji oslovení žádné problémy nevidí a žádná negativa je nenapadají. Je zde však zásadou, aby stezky byly v řádném stavu a jejich technický stav byl každý rok kontrolován a v případě potřeby opraven. Nekvalitní a často se střídající různé druhy povrchu, chybějící či nečitelné značení nejsou dobrou vizitkou tohoto druhu turistiky. Problémem je i to, že se zde nachází i jiné stezky než vinařské, které mohou turistu zmást. Jak už bylo dříve zmíněno, bylo by vhodné také udělat kolem stezek více odpočívadel, kde by si turisté mohli odpočinout.

Jak už bylo uvedeno výše, zájem o vinařskou turistiku stoupá a vinaři zkouší vymyslet další výrobky, kterými lze upoutat pozornost zákazníka. Počátkem roku 2012 byl realizován projekt spolufinancovaný Evropskou unií s názvem Sekundární produkty révy vinné – nové turistické lákadlo vinařských regionů. Jedná se o projekt přeshraniční spolupráce, který má prohloubit spolupráci moravských a rakouských vinařů v oblasti výroby sekundárních produktů z révy vinné (například vinné želé, mošt, med či marmeláda). Rakouská oblast Weinviertel je největší vinařským regionem v zemi. Oblast se nachází na severovýchodě Dolního Rakouska, na severu sousedí s Českou republikou a na východě se Slovenskem. Na více než 16 500 ha se vyrobí 1/3 všech rakouských vín. Weinviertel se skládá ze tří částí: Západní Weinviertel, Jižní Weinviertel a Kraj Veltlínu. Celý region je navíc protkán sítí 12 tematických vinařských cyklotras, které nesou název podle jednotlivých odrůd révy vinné. Typickou odrůdou je Veltlínské zelené (Vecheta, 2013).

Vinařské stezky jsou bezpochyby významným bodem k rozvoji cestovního ruchu po celém světě. Konkrétně na jižní Moravě můžeme být rádi, že i Česká republika má takové oblasti. I přes daleko menší rozlohu naší země můžeme držet krok s jinými vinařskými velmocemi a rozvíjet tímto způsobem cestovní ruch v naší zemi. Vinařská turistika patří mezi mladé, rychle se rozvíjející turistické odvětví. První odborná konference zabývající se tímto turistickým odvětvím se konala teprve v roce 1998 v Austrálii. Když se podíváme na destinace, které zájemcům zprostředkovává Wine tours on the world najdeme: Argentinu, Austrálii, Francii, Chile, Itálii, Jižní

Afriku, Kanadu, Maďarsko, Německo, Nový Zéland, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko a USA. Českou republiku ale ne, přitom je to velká škoda, vinařská turistika u nás zažívá velký rozmach. Stále více Čechů, ale i cizinců, přijíždí na jih Moravy, aby zde vychutnali svou dovolenou. [15]

Současným největším pěstitelem révy vinné na světě je Španělsko se svým podílem 13,5 %. Následuje Čína s podílem 10,6 % a Francie s podílem 10,5 %. Současnými největšími producenty vína ve světě jsou Francie a Itálie. Výroba vína se zde v průměru pohybuje okolo 65 miliónů hektolitrů ročně. Oproti tomu Čína loni vyprodukovala sotva 11 miliónů hektolitrů, což z ní dělá osmého největšího producenta na světě. [16]

8 ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo vypracování hodnotící studie vinařských stezek v Jihomoravském kraji a zjištění, jaký význam mají vinařské stezky pro cestovní ruch v Jihomoravském kraji. Samotná práce se skládala ze dvou částí – teoretické a aplikační.

V teoretické části byla vytvořena literární rešerše, která se podrobně věnovala základním pojmům a definicím souvisejícím s danou problematikou. Byly vymezeny pojmy jako vinohradnictví a vinařství, cestovní ruch a jeho role v regionálním rozvoji, tvorba krajiny a krajinné plánování.

Aplikační část se věnovala vybranému území v Jihomoravském kraji, městu Hustopeče. Byla provedena podrobná charakteristika přírodních, historických a socioekonomických podmínek na daném území. Aplikační část byla dále zaměřena na popis současného a historického využití ploch v Hustopečích, a také byly zhodnoceny místní vinice. V rámci diplomové práce byla realizována dotazníková šetření zaměřená na tři rozdílné cílové skupiny respondentů s cílem zjištění významu a potenciálu vinařských stezek. Na závěr byla navržena možná opatření ke zlepšení a vinařská turistika České republiky zde byla srovnána se situací v zahraničí.

V konečné sumarizaci lze konstatovat, že veškeré cíle, které byly stanoveny, byly splněny. Z realizovaných výzkumů vyplynulo, že *vinařské stezky jsou neodmyslitelnou součástí cestovního ruchu na jižní Moravě, kde přínosy zcela jistě převažují nad nedostatky*. Tím se tedy potvrdila základní hypotéza, která byla stanovena současně s cíli na začátku práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

CULEK, M. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1995. 347 s. ISBN 80-85368-80-3.

DRESLEROVÁ, Jaromíra a Petra PACKOVÁ. *Ekologie krajiny a krajinné plánování: příspěvky z konference CZ-IALE konané dne 14.-16. září 2006 v Lednici*. Česká republika. Brno: Lesnická práce, 2006, 204 s. ISBN 80-86386-82-1.

DUDÁK, Vladislav. *Putování vinařským krajem: Průvodce moravskou vinařskou oblastí*. Praha: Práh, 2011, 247 s. ISBN 978-80-7252-324-5.

FLAMIK, Juraj. *Jižní Morava: Příběh vinařského regionu*. Brno: Nadace Partnerství, 2012.

FORET, Miroslav a Věra FORETOVÁ. *Marketing místního rozvoje a cestovního ruchu*. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická, 2008, 119 s. ISBN 978-80-903914-3-7.

FORET, Miroslav. *Cestovní ruch v regionálním rozvoji: Tourism in regional development*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014, 107 s. ISBN 978-80-7509-049-2.

FORMAN, R.T.T., GODRON, M. 1986. *Landscape Ecology*. J. Wiley and Sonst, New York.

GOELDNER, Charles R. a J. R. Brent RITCHIE. *Cestovní ruch: Principy, příklady, trendy*. Praha: Albatros Media a.s., 2014, 545 s. ISBN 978-80-251-2595-3.

HALL, C. M. et al. *Wine tourism around the world: Development, management and markets*. 1. vyd. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2002. 348 s. ISBN 0-7506-5466-X.

HALL, C. M, Liz SHARPLES, Brock CAMBOURNE a MACIONIS. *Wine Tourism Around the World: Development, management and marketing*. New York: Copy-right, 2011. ISBN 0-7506-5466-X.

HENDRYCH, Jan. *Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny : jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2005, 199 s. ISBN 80-01-03163-2.

JAN, Libor a Soňa NEZHODOVÁ. *Hustopeče: město uprostřed jihomoravských vinic*. Hustopeče: Hustopeče, 2010, 775 s. ISBN 978-80-254-8243-8.

Koncepce uceleného krajinného plánování: sborník konference, Lednice na Moravě 19.-21. června 2000. Brno: Dům techniky Brno, 2000, 189 s. ISBN 80-238-6025-9.

KREJČÍ, Tomáš. *Regionální rozvoj: Teorie, aplikace, regionalizace.* Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. 155 s. ISBN 978-80-7375-914-8.

MĚSTO HUSTOPEČE. *Hustopečské pohledy.* Znojmo: FPO Znojmo, s. r. o., 2002, 82 s. ISBN 80-902863-6-4.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Situační a výhledová zpráva: Réva vinná a víno.* Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014. ISBN 978-80-7434-176-2.

OBŮRKOVÁ, Eva. *Kam za vínem: Na Moravě a v Čechách.* Brno: CPress, 2013, 160 s. ISBN 978-80-264-0098-1.

OBŮRKOVÁ, Eva. *Krajem vína 2014.* Znojmo: Agentura Bravissimo, 2014, 168 s. ISBN 978-80-87498-31-6.

OBŮRKOVÁ, Eva. *Krajem vína 2015.* Znojmo: Agentura Bravissimo, 2015, 180 s. ISBN 978-80-87498-43-9.

POUROVÁ, M. *Agroturistika.* 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2002. 123 s. ISBN 80-213-0965-2.

QUITT, E. *Klimatické oblasti ČSR.* Mapa 1: 500 000. Brno: GÚ ČSAV, 1975.

RADA, Tomáš, Jana TKÁČIKOVÁ a Ondřej KUNC. *Zákon a vinohradnictví a vinařství: Komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2012, 200s. ISBN 978-80-7357-705-6.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch.* Brno: B.I.B.S., a.s., 2003, 67 s. ISBN 80-86575-92-6.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: Soubor studijních materiálů.* Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009, 187 s. ISBN 978-80-7418-28-6.

RYGLOVÁ, Kateřina. *Cestovní ruch: Podnikatelské principy a příležitosti v praxi.* Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, 216 s. ISBN 978-80-247-4039-3.

SCHNEIDER, Jiří a Ivana LAMPARTOVÁ. *Krajinné a územní plánování v regionálním rozvoji: doprovodné texty k přednáškám = Spatial planning in regional development : texts for lectures.* 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014, 84 s. ISBN 978-80-7509-067-61.

SKLENIČKA, Petr. *Základy krajinného plánování*. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003, 321 s. ISBN 80-903206-1-9.

SVAZ VINAŘŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Vinařské oblasti České republiky*. Vizovice: SHOCart, spol. s r. o., 2004. ISBN 80-903534-2-8.

VECHETA, Vladimír. *Na kolem krajem památek a vína: Moravské vinařské stezky*. Nadace Partnerství, 2013, 224 s. ISBN 978-80-904918-7-8.

WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství).

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

[1] *Města a obce online* [online]. WebHouse, 1996-2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://mesta.obce.cz/>

[2] *Vinohradnictví* [online]. AF Mendelu, poslední aktualizace 31. 07. 2014. [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_291_projekty2/vseo/

[3] *Moravské vinařské stezky* [online]. Nadace Partnerství, 2000-2013 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.stezky.cz/>

[4] *Svaz vinařů České republiky* [online]. QCM, s.r.o. 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.svcr.cz/>

[5] *American Association of Wine Economists: Working paper No. 52* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://wine-economics.org/workingpapers/AAWE_WP52.pdf

- [6] *Oficiální stránky města Hustopeče* [online]. Městský úřad Hustopeče, 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.hustopece-city.cz/>
- [7] *Hustopeče: Srdce vinic a mandloní* [online]. Hustopeče: Graweb s.r.o., 2012 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.hustopece.cz>
- [8] *Český statistický úřad* [online]. Poslední aktualizace 18. 3. 2015 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>
- [9] *Wine Wellness: Hustopeče* [online]. Centro Hustopeče a.s., 2011-2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.winewellness.cz/>
- [10] *Cyklotoulky* [online]. Cyklotoulky, 2000-2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.cyklotoulky.cz/>
- [11] *Hustopečská chasa: Hanácké Slovácko, zde žiji, zde jsem...* [online]. 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.hustopeckachasa.cz/>
- [12] *Burčákové slavnosti Hustopeče* [online]. 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.burcakoveslavnosti.cz/>
- [13] *Mapy.cz* [online]. Seznam.cz, 1996-2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://mapy.cz/>
- [14] *Národní inventarizace kontaminovaných míst* [online]. MO ČR 2009 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://kontaminace.cenia.cz/>
- [15] *Wine tours of the world* [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.winetoursoftheworld.com/vintner-info/wine-and-food>
- [16] *Novinky.cz* [online]. Seznam.cz, 2003-2015 [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/>

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Obr. 1: Lokalizace Hustopečí v rámci JMK a ČR

Obr. 2: Moravské vinařské stezky

Obr. 3: Lokalizace města Hustopeče v okrese Břeclav

Obr. 4: Vývoj počtu obyvatel v obci Hustopeče v letech 1869-2011

Obr. 5: Logo města Hustopeče

Obr. 6: Mandloňové sady a rozhledna Hustopeče

Obr. 7: TIC, Městské muzeum a galerie, SVE v Hustopečích

Obr. 8: Radnice a kostel v Hustopečích, v pozadí Pálava

Obr. 9: Hustopečští stárci a chasa

Obr. 10: Hlavní důvod návštěvy jižní Moravy

Obr. 11: Podle čeho si uživatelé vybírají vinaře

Obr. 12: Odkud se uživatelé o vinařské turistice dozvěděli

Obr. 13: Aktivity provozované na vinařských stezkách

Obr. 14: Konzumace alkoholu před jízdou na kole

Obr. 15: Účast na vinařských akcích v obci

Obr. 16: Účast na vinařských akcích v jiných obcích

Obr. 17: Spokojenost s propagací vinařské turistiky

Obr. 18: Spokojenost s rozvojem vinařské turistiky

Obr. 19: Poskytované služby pro turisty

Obr. 20: Největší příliv turistů

Obr. 21: Výroba vína

- Tab. 1: 12 největších vinařských obcí v ČR k 31. 12. 2014
- Tab. 2: Klimatická charakteristika T4
- Tab. 3: Demografická struktura v obci Hustopeče k 26. 3. 2011
- Tab. 4: Využití území v Hustopečích
- Tab. 5: Pojem vinařská turistika dle uživatelů
- Tab. 6: Zkušenost se zahraniční vinařskou turistikou
- Tab. 7: Pozitiva dle uživatelů vinařských stezek
- Tab. 8: Negativa dle uživatelů vinařských stezek
- Tab. 9: Pojem vinařská turistika dle obyvatel Hustopečí
- Tab. 10: Návrh změn či zlepšení od obyvatel Hustopečí
- Tab. 11: Pozitiva vinařských stezek dle obyvatel Hustopečí
- Tab. 12: Negativa vinařských stezek dle obyvatel Hustopečí
- Tab. 13: Negativa vinařských stezek dle podnikatelů
- Tab. 14: Pozitiva vinařských stezek dle podnikatelů